

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige Openingszitting van de Vlaamse Conferentie bij de Balie van het Hof  
van Beroep te Gent op Zaterdag 26 oktober 1957

## BEZINNING

Rede uitgesproken door Mr G. Moyaert

Hoewel niet vertrouwd met het sport van bergbeklimmer, heb ik me toch steeds voorgesteld dat de jonge man, halverwege de ruwe beklimming, zich even bezint; dat hij van op de rotspunt waarop hij zich moeizaam hees, even achter zich ziet, de kloven die hij doorworsteld heeft overschouwt, de plaats zoekt waar hij zijn tocht begon en die als een stippelpunt in de diepte verloren ligt.

Het is het ogenblik dat hij offer en inspanning afweegt tegen het genot van de eerste overwinning en even overweegt of dit genot de verdere tocht waard is.

Ook het leven heeft zijn dagen van bezinning. Schaars zijn de mensen die lijdzaam en gelaten leven, strijden en sterven zonder één reactie van rede en gemoed, en zonder zich even af te vragen of het leven wel de moeite loonde.

Zo zult U begrijpen, ook U die vreemd zijt aan ons beroep, dat een advocaat halverwege de steile beklimming van leven en beroep, even achter zich ziet, en in de diepte het ideaal poogt te herkennen, waarmee hij zijn tocht aanving — zo het niet onmerkbaar is geworden.

Het is het ogenblik der bezinning, waarop hij zijn jeugddroom toetst aan de werkelijkheid, en nadenkt, alleen — zoals we vaak deden — of samen met U, die zijn problemen zult begrijpen en hem genegen zijt.

Bij deze confrontatie — ze moge oprecht en eerlijk zijn — denk ik allerm minst aan de materiële aspecten van ons beroep. Ze werden al te veel behandeld en een advocaat heeft toch andere noden dan zich een stukje materiële veiligheid te veroveren in de maatschappij.

\* \* \*

Het idee dat we hadden van de advocaat, vóór het contact met de werkelijkheid, doet ons thans glimlachen en stemt ons tevens wat weemoedig, zoals ieder stuk fantasie dat voor goed tot het verleden behoort.

Fantasie was het stellig en hoe kon het anders.

De enige schaarse conacten die we, vóór het balieleven, met de figuur van de advocaat hadden, waren zeker niet van aard, om ons objectief, zin en inhoud ervan te leren.

Ze beperkten zich tot de studie van die traditionele redevoeringen, die uit een ver tijdperk als toonbeelden van welsprekendheid en litteratuur werden bewaard en waarachter de figuur van de advocaat rees, in een waas van romantiek en geheimzinnigheid. Ik herinner even hun naam : Berryer : in zijn pleidooien voor Chateaubriand, met de merkwaardige vrijspraak; voor de Prins Louis-Napoleon en zoveel andere, alle zo fel gemerkt door die geest van onafhankelijkheid en vrijmoedigheid, dat men hem : « le chevalier sans peur et sans reproche » heeft genoemd <sup>(1)</sup>; Chaix d'est Ange : in zijn merkwaardige rede voor Labauve en Formage tegen Frederic Benoit <sup>(2)</sup>; Lachaud : pleitend voor Mme Lafarge; Chauveau-Lagarde : verdediger van de Du Barry, Danton en Charlotte Corday... en zoveel anderen, figuren uit de Franse romantische periode, die de originele gave hadden, met de gepaste pathos, ironie of gedrongen dialectiek, met het gepaste gebaar, sober of plechtig, met de gepaste mimiek, de jury en de rechter te boeien, te ontroeren, te behagen of te verontwaardigen, volgens de noodwendigheden van de zaak en van het ogenblik.

In onze fantasie was de advocaat de begenadigde acteur, die aan het geding een beslissende wending gaf, en die de stempel van zijn persoonlijkheid en zijn talent drukte op ieder verdict van vrijspraak of veroordeling.

Met veel goede wil en na overweging, hadden we wellicht kunnen bevroeden, dat de werkelijkheid onze fantasie niet zou benaderen. Al die dorre begrippen van burgerlijk-, fiscaal- en handelsrecht, die we aan de universiteit jaar na jaar te verorberen kregen, op gevaar af ze moeilijk of niet te kunnen verteren, hadden ons wel moeten het idee geven, dat het beroep andere ongekende en minder romantische aspecten zou bieden.

Doch die materie en haar problemen van subrogatie,

prescriptie, emancipatie en andere, beschouwden we als een stuk vervelende ballast, door een wetgever met verouderde ideeën bewaard, en die we, eenmaal het oog der naald door, als waardeloos zouden afleggen, om onze eigen weg te gaan, onze loopbaan uit te bouwen, volgens eigen inspiratie, met eigen enthousiasme, vrij van kunstmatige en oude rechtsprincipes, en aan de horizon: de gestalte van Berryer of Chaix d'est Ange.

Men doet niet vlug afstand van die droom, die het begin van een loopbaan kenmerkt, tenzij later, na zoveel contacten met de werkelijkheid en niet zonder weemoed.

De werkelijkheid: ze staat nog zo levendig voor onze geest, toen we de eerste maal de treden van het rechtsgebouw bestegen, de hand mochten drukken van oudere advocaten, die ons confrater noemden, en van magistraten, welke met de naam van rechter en raadsheer werden betiteld, op grond van criteria, welke ons niet onmiddellijk duidelijk waren, doch bleken verband te houden met de kleur der togas.

In die ogenblikken, en ook wanneer de patron, zeer gemoedelijk, achter opgestapelde wetboeken en dossiers, vertelde over zoveel moeilijkheden en zoveel jaren geduld en inspanning, welke de jonge advocaat wachtten, waren we als bevangen door een heimelijke schroom; maar het enthousiasme bleef, zoals vuur dat smeult onder de as, en wacht op de gepaste windruk, om hoog op te laaien.

We zagen en hoorden oudere confraters pleiten, voor de correctionele rechtbank en elders, en het deed ons pijn te moeten ervaren, hoe kalm en met welke berusting ze de zaak van hun cliënt bepleitten, zonder tremolos in de stem, zonder verontwaardigd de vinger te strekken naar het Openbaar Ministerie. Ze waren niet gemerkt door de inspanning, en vielen niet in bezwijming bij het einde van hun rede, zoals Berryer na zijn eerste pleidooi.

We hadden gewenst hun plaats in te nemen, hun argumenten te hernemen, maar gemerkt met de inslag van onze pathos, en onze emotie.

We waren heimelijk overtuigd, meer dan ooit, dat het rechterlijk apparaat op onze komst had gewacht, om een opschudding en vernieuwing te beleven.

En dan kwam het ogenblik, waaraan ieder van ons stellig nog graag terugdenkt, dat we, in glanzende toga, voor een concrete rechtbank, een concrete mens moesten verdedigen. De eerste zaak.

Voor mij was die concrete mens: een hoevewerkman, vader van gezin, meer uitgebuit dan geacht door zijn werkgever, en die een kleine hoeveelheid graan had ontvreemd, welke hij trouwens zeer spoedig had teruggegeven.

Het contact met de cliënt, de details der zaak, die ik dan meende gans uitzonderlijk en origineel te zijn, hadden mijn gevoelens en gans mijn persoon zo fel benomen, dat ik het lot van die man als het mijne beschouwde en het gevoelen had mijn eigen zaak te pleiten.

Ik stelde me voor wat het woord en de stem van Berryer zouden geweest zijn.

Gans mijn pleidooi, waarvan iedere wending zorgvuldig was voorbereid, was eerder een uiting van verontwaardiging, omdat men zulk een mens in zulke omstandigheden had durven vervolgen. Ik beperkte me niet tot het pleiten van vrijspraak: in vroeg eerdere herstel...

De Voorzitter, meer verrast dan beïnvloed door mijn enthousiasme, velde vonnis, noch slechter, noch gunstiger dan in al die andere zaken die voorafgingen en zouden volgen: acht dagen gevangenisstraf.

Hij liet me nog opmerken, en veel later begreep ik

dat het een sympathieke attentie voor mijn jonge ijver was, dat hij graag de voorwaarde had gegeven, maar dat een voorgaande veroordeling hem zulks belette. In mijn opwinding had ik zelfs dat niet opgemerkt.

Ik was door de veroordeling fel ontroerd, meer dan de cliënt, die oordeelde dat de uitslag voldoening bood en dat ik schitterend had gepleit.

Dat eerste concrete contact met de rechtbank had zo iets als de uitwerking van een stortbad.

In heb dan voor de eerste maal begrepen, wat ieder van ons in zijn verdere loopbaan voortdurend heeft gevoeld en vaak betreurd: dat iedere zaak, gevat in een gerechtelijk dossier, een vast, onafwendbaar, bijna mathematisch verloop kent, en wiens ontkenning beheerst is door enkele traditionele componenten, waaronder de aard van het delict en het strafregister beslissend zijn.

In dat verloop situeert zich het pleidooi van de advocaat als de schakel in een ketting. Het wijzigt weinig of niets aan de vaste, bijna fatale regelmaat ervan.

De sluitsteen is dat stukje wet, kleurloos en anoniem, een zakelijk tekst, zulk artikel uit zulk wetboek.

Het bepaalt dat hij die diefstal pleegde dient veroordeeld; veroordeling die onafwendbaar is en de betichte omklemt en volgt, ook in haar gevolgen.

De advocaat voelt zich machteloos, de rechtbank vaak evenzeer, want een wettekst is zakelijk en hard, en duldt alleen de aanpassing der sanctie aan de eigen elementen der zaak: de mens en het motief van zijn daad.

\* \* \*

Het is een pijnlijk ogenblik wanneer de jonge advocaat gaat beseffen dat het pleidooi niets heeft van die magische kracht die hij verwachtte, en dat het niets anders is dan een schakel in de ketting der procedure, vaak zonder veel betekenis.

Hij ervaart dat de argumenten, die hij zorgvuldig heeft gewogen, de woorden die hij heeft geordend, zo vaak al hun kracht en hun kleur verliezen, wanneer ze opgedist worden ter zitting; dat een pleidooi, dagen tevoren geschreven en wellicht gerepeteerd met aanpassing van gebaar en mimiek, ineens stort, dodelijk getroffen door de improvisatie van een ervaren en flegmatieke tegenstrever, welke een incident ter zitting, een onverwachte wijziging in de verklaring van een getuige, een onbehandigde reactie van de cliënt, subtiel benuttigt om de vlucht van uw pleidooi te remmen.

Zoiets als de adelaar die in zijn statige vlucht de jager niet merkt, die uit een verscholen hoek, met een venijnige pijl, zijn vlerken en zijn vlucht zal verlammen.

Voor de advocaat is de jager niet steeds de tegenstrever.

Ik denk aan die vriend-confrater, die een pro-deo zaak moest verdedigen.

De dagvaarding behelsde: in hoofddorde diefstal, minstens heling.

Zijn pleidooi had hij 's nachts overwogen en bij dage op schrift gesteld; het volgde de daging op de voet: een deel in hoofddorde, en een deel in bijkomende orde. Hij had mijn advies gevraagd, nopens tekst en inhoud, en mijn advies was gunstig.

De prooi zijnde van zijn ontroering, was zijn aandacht ter zitting meer gevestigd op de termen van zijn pleidooi, dan op de behandeling der zaak. En toen op dat beslissende ogenblik hem het woord werd verleend, en hij met de gepaste gloed zijn rede aanving, onderbrak de voorzitter hem even en liet opmerken dat hij niet moest pleiten over betichting A: de diefstal.

Normaal iets, zult U opmerken, zelfs sympathiek vanwege de rechtbank, jawel, maar rampzalig voor mijn confrater.

Hij had plots het gevoel van iemand die in een lichte schuit rondzwalpt op een woelige zee, en dan nog het stuur voelt begeven.

Hij zocht koortsachtig de plaats waar het tweede gedeelte van zijn rede aanvang nam, vond ze niet dadelijk, en toen hij ze wel ontdekte, kon hij het gepaste verband niet vinden met de inleiding, verstrikte in een verwarring van woorden zonder inhoud, om tenslotte zich te gedragen naar de wijsheid van de rechtbank.

Lumineus idee en heerlijke formule, die we zouden moeten vinden, zo ze niet bestond, omdat ze de rechtbank goed stemt en onze armoede verbergt.

Die confrater is zo onthutst uit het avontuur gekomen, dat hij beslist heeft de advocatuur vaarwel te zeggen.

De Voorzitter van de rechtbank zal rekenschap moeten geven voor die afvallige...

\* \* \*

Dat avontuur staat niet alleen: wij allen, hebben ze beleefd, die reeks van pijnlijke ervaringen, verrassingen en ontgoochelingen.

Hun weerklink is eigen en persoonlijk aan ieder van ons, volgens zoveel geheime criteria: de intensiteit van het gevoelsleven, de aard en het gehalte onzer verwachtingen, en het vermogen van zich aan te passen, ook aan de teleurstelling die zich herhaalt.

Ik tracht enkele ervaringen, die ons gemeen zijn, vorm en gestalte te geven.

Eerste ervaring: de grote criminele zaak die we heimelijk verwacht hadden, die het brandpunt zou vormen der openbare belangstelling, die rechters en confraters zou boeien; de zaak waar onze tussenkomst en ons pleidooi aan de ontknoping haar beslissende en verrassende wending zou geven, die zaak komt niet, of komt niet onder die vorm zoals we ze gedroomd hadden.

Komen wel: die reeks van dood-banale, kleurloze zaken, zonder reliëf, zonder inhoud: de vrouw die voor de vierde maal in één jaar geklist wordt wegens diefstal in een grootwarenhuis, en van de raadsman verwacht, dat hij de verzachtende omstandigheden zal ontdekken, die zichzelf vruchteloos zoekt; de man wiens neus even welsprekend als zijn strafregister, zijn pathologisch alcoholisme verradt en die, beter dan zijn raadsman, de tarieven der verschillende politierechtbanken kent, omdat hij bij alle tegast was.

Even armzalig zijn de betwistingen, die ankeren in het burgerlijk recht, althans diegene die door de Pro-Deo-kamer worden toebedeeld.

Ze resumeren zich tot enkele type-gevallen, met als leeuwenandaal: echtgenoten die twisten rond de stukken van hun gebroken huwelijk, alvorens definitief uiteen te gaan.

Hun processen zijn als de etter van een wonde die aan het kankeren gaat: ze herhalen zich periodiek, men ziet het einde niet en ze rieken meestal kwalijk.

Het is een vrouw die koppig een onderhoudsgeld achterna loopt, onvatbaar als een schim, omdat de man de kunst kent, tijdig en officieel insolabel te worden.

Of een procedure van echtscheiding, waar elke partij zich krampachtig inspannt om de ontrouw van de mede-echtgenoot in concrete bewijzen vast te leggen; waar beide zoveel grieven tegen elkander opstapelen, dat zelfs geen rechtbank nog beseft wie er tenslotte de schuldige, de onschuldige of de minst schuldige was.

Gedingen, die de jonge advocaat met ongerepte ijver Pro Deo aanvat en die uiteindelijk verstrikken en verstrikken in een onontwarbaar net van getuigenverhoren, tegenverhoren, kortgedingen en andere subtiële zijsporen der procedure.

Het enige levensgeluid in die stervende zaak is de cliënt die eenmaal per week en op onmogelijke uren uw bel doet rinkelen om het vernemen welke de nieuwe datum van uitstel is.

De grote zaak komt niet. Of ja, wellicht komt ze, maar ze behoort zo vaak tot een domein, waarin we ons vreemd voelen.

Ik denk aan die zedenzaken waar een strafbundel het doek ophaalt voor een van die zwoele scènes, welke wortelen in de onderwereld van een grootstad, welke bij incident een van haar ruwe geheime prijs geeft; in die duistere middens — etterbuilen in onze maatschappij — waar moraal en menselijke waardigheid een dood begrip zijn geworden; of enkelingen, die vruchteloos worstelen met het probleem der sexualiteit en in die worsteling ten onder gaan, samen met anderen die door het contact besmet worden.

Wie heeft er als jonge advocaat niet gehuiverd wanneer dergelijke zaak hem werd toevertrouwd: armzalig product van een onontwarbaar complex van oorzaken: erfelijkheid, ontwrichte jeugd of pathologische voorbeschiktheid, op de rand van de abnormaliteit. Men herkent ze zeer vaag in de achtergrond, maar men kan niet onderscheiden welke oorzaak er juist primeert. Zelfs de psychiater kan het niet.

De jonge advocaat voelt zich dan als iemand die verloren loopt in een onbekende streek.

De sluiting der deuren wordt bevolen, iedereen verijdert zich en hij staat alleen om die vervallen mens te verdedigen hoe en met welk resultaat? Hij moet schuld of onschuld pleiten: de rechtbank moet vonnissen, en iedereen, ook de magistraat, heeft het onbehaaglijk gevoel dat het vonnis geen oplossing biedt, en dat de kern van het probleem, van morele en pathologische aard, aan de rechtspraak ontsnapt.

Nee, die zaken bieden niets van dat juridisch genot dat we droomden.

Misschien vindt de advocaat een zekere compensatie bij de cliënt, zijn begrip en erkentelijkheid? Schamele hoop.

De cliënt is niet altijd de traditionele weduwe en de wees uit de literatuur, en wat men aan de advocaat vraagt is niet altijd de verdediging van het verdrukte recht.

Wie kan de heimelijke bedoeling gissen welke soms een mens in ons bureel brengt?

Een cliënt, vervolgd wegens dronkenschap aan het stuur, wenst niet persoonlijk te verschijnen voor de politierechtbank. De raadsman zal wel in zijn plaats boeten, de toorn van de rechter en de les van moraal incasseren. De handelaar gedaagd tot betaling van een niet betwistbare schuld, tracht een uitstel af te dwingen, dat de schuldenaar koppig weigert; de verschijning van de advocaat en de aangekondigde besluiten brengen de oplossing.

Anderen schrikken terug voor de karwei zelf het woord te moeten nemen en vragen hun raadsman het onzinnig argument te pleiten, dat zij zelf voor de rechtbank niet durven aanraken, maar dat ze met brede gebaren en valse overtuiging in zijn bureel onderlijnen.

Is het zelfs niet gebeurd dat men beroep deed op ons, uitsluitend om een zaak in nuttige orde te laten oproepen voor de rechtbank? Wil de gevangene niet, op illegale wijze, het bezoek van de raadsman benutten om verboden briefwisseling aan de geliefde door te smokkelen?

Verlangt de cliënt niet soms dat de advocaat zijn kennis van recht en rechtspraak ter beschikking stelle, om een toestand of verhouding welke zich beweegt op de rand van het delict, een vorm van wettelijkheid te geven? Om een of ander duister financieringscontract met zijn onmogelijke gevolgen, in een ogenschijnlijk deftige juridische constructie vast te leggen?

Hebben sommigen niet gepoogd ons te betrekken in ongere praktijken van beïnvloeding van getuigen? Herinner U de cliënt die op onschuldige wijze de getuige in Uw bureel binnenloodst, met de enkele bedoeling te vernemen hoe de rechtbank de vragen zal formuleren, en, wat hem meer interesseert, hoe ze best zullen beantwoord worden om zijn belang te dienen, en toch een schijn van objectiviteit te bewaren.

Diegene die vreemd is aan ons beroep, zelfs de magistraat, heeft geen duidelijk idee van de strijd, welke de advocaat, vooral de jonge advocaat, bestendig te voeren heeft, om de gepaste en eerlijke middenweg te vinden tussen de verwezenlijking van zijn ideaal, de regels van de beroepstucht en de gespannen eisen van de cliënt, die kost wat kost het net, dat om zijn persoon of zijn vermogen wordt dichtgehaald, wil verwijderen.

Men heeft zeer spoedig het gevoel, dat men, ver van bij hem aan te leunen, de cliënt moet wantrouwen.

\* \* \*

En tenslotte vraagt de jonge advocaat zich af of hij niet de gepaste compensatie van zijn verwachtingen kan vinden, in zijn verhouding en contacten met de rechtbank, en in dat wederzijds begrip, gesteund op het besef van elkaanders moeilijkheden en noden.

Het probleem van die verhouding valt buiten het domein van mijn beschouwingen.

Het werd met zoveel meer talent en ervaring door anderen behandeld. Ik denk aan G. Bohy (3), P. Calamandrei (4), H. Robert (5), en het was trouwens het voorwerp van de rede uitgesproken door de heer vrederechter Vrancken, op de plechtige openingsvergadering van de Conferentie der Jonge Balie te Hasselt in november 1956 (6).

Alleen boeit het me te weten of die voortdurende contacten, die zich herhalen dag aan dag, van zaak tot zaak, inderdaad de behoeften van de advocaat, als mens en als jurist, compenseren.

Meent niet dat ik de onbenullige incidenten zal aansnijden, welke noodzakelijk het contact van pleiters en rechters kenmerken; altijd zullen rechters zich beklagen over slecht voorbereide en onvolledige dossiers, en over vervelende pleidooien, en altijd zullen advocaten zich ergeren over de sommiere motivering van een vonnis, dat hen in het ongelijk stelt.

Laat ons fair zijn en ons verheugen, dat enkel de vonnissen worden gepubliceerd, en niet onze besluiten en nota's.

Iedereen heeft zijn kleine incidenten gekend, die wellicht van aard waren om hem te ergeren, maar naderhand in de annalen van onze loopbaan opgetekend blijven als de pittige noot van ons beroep.

Ik denk aan die zaak van dronkenschap die ik pleitte voor de politierechtbank. De rechter zei me: «Meester, U kunt kort zijn». Mijn patron had me geleerd dat zulks een prélude was tot de vrijspraak, waarop ik me haastte de wijsheid en het begrip van de rechtbank te loven, en dan te zwijgen. Ik had reeds aan de cliënt de verwachte vrijspraak toegefluisterd, en was nog meer verbaasd dan hij, te vernemen dat hij toch werd veroordeeld. De cliënt begrijpt niet en vergeeft niet.

Ik denk ook nog aan die Pro-Deo-zaak van onder-

houdsgeld, die ik pleitte voor een vrederechter, waarvan oudere confraters me hadden verwittigd dat hij een goed hart had, maar moeilijk tegenspraak duldde.

Bij de aanvang van mijn pleidooi, liet hij me opmerken dat hij onbevoegd was. Ik had geen lust te capituleren en pleitte manhaftig het tegendeel, rechtspraak en rechtsleer breed opengespreid tussen ons beiden.

In de ongelijke discussie moet ik ergens een verborgen gevoelszenuw geraakt hebben, want plots stelde de rechter zich plechtig recht, en wijzende naar zijn vacante zetel: «Jongheer,» zei hij verontwaardigd, «als U meent het beter te weten, dan is uw plaats hier...».

Ik had het stellig niet versmaad magistraat te worden, maar niet op die wijze.

\* \* \*

Meen ook niet dat ik hier zal handelen over het thema «de rechter die luistert en de rechter die niet luistert».

Een confrater, die in een correctionele zaak op alle mogelijke tonen gepleit en gezwezen had, zonder beluisterd te worden — vox clamantis in deserto — hoor ik nog steeds ontstemd uitroepen: «Er zijn maar twee soorten rechtbanken: zij die luisteren en zij die niet luisteren. De andere indelingen laten me koud».

Wij advocaten moeten echter eerlijk zijn. Zo het waar is dat de aandacht of gebrek van aandacht van de rechter, rechtstreeks het gehalte van het pleidooi beïnvloedt en bepaalt, dient ook gezegd, dat de aandacht vaak hoger ligt dan het peil van ons pleidooi.

Er is echter een ander probleem dat rechter en pleiter gemeenschappelijk raakt en dat me veel ernstiger lijkt te zijn: men kan elkander beluisteren, maar de werkelijke waarde der argumenten niet meer vatten.

De wereld herhaalt zich in al zijn aspecten... de lofwaardige en ook de andere. Ook de misdadigheid herhaalt zich met banale eentonigheid: een halve eeuw geleden, vonnisten de rechtbanken dezelfde delicten van overspel, van diefstal en van eerroof.

Dood en leven hebben in het spel enkel de acteurs vervangen en de details kunnen verschillen. Maar de essentie is dezelfde, en niet enkel de essentie, maar ook de omstandigheden die zich rond de kern bewegen. Het openbaar ministerie zal altijd over dezelfde dosis verzwarende omstandigheden beschikken, en de verdediging over de andere: ze verschillen zo weinig van eeuw tot eeuw en van mens tot mens.

Voor de overspelige vrouw zal men altijd pleiten dat haar man haar eerst verliet, en voor de jonge misdadiger, dat hij slachtoffer is van een ontredder gezinsleven.

De jonge advocaat heeft nog niet het besef, van die eentonigheid. Iedere zaak is nieuw — ook de meest banale; ieder argument wordt gepleit als het meest originele, dat ooit behandeld werd. Pas naderhand merkt hij stilaan dat dezelfde rechtbank na hem dezelfde zaak zal behandelen, met een ander betichte, andere pleiters, en een paar gewijzigde details, en zo ook de volgende dag en verder...

Het argument, waarvan men zoveel verwacht had, waar de cliënt zich verbeten aan vastklampt, de rechtbank kent het, lang reeds vooraleer het in pleidooi wordt ontwikkeld.

De advocaat die zich daarvan bewust wordt, voelt zich verlegen te pleiten wat anderen, tot vervelens toe, voor dezelfde rechtbank hebben herhaald, en die verveling laat zich duidelijk aanvoelen in toon en

inhoud van zijn pleidooi. De overtuiging, het heilig vuur, is zoek.

De cliënt voelt het aan en begrijpt niet; hij is ontgoocheld, meer over zijn raadsman dan over de rechtbank, omdat hij het gevoel heeft dat in een zekere vorm van verstandhouding, rechtbank en verdediger zijn zaak en zijn argumenten als banaal beschouwen, en weinig aandacht waardig.

Waar en bij wie ligt het euvel? Bij de cliënt die zou moeten begrijpen dat zijn dossier een nummer is uit een reeks? Bij de advocaat die met gloed zou moeten pleiten, spijs het bewustzijn van het nutteloze? Bij de rechtbank die meer begrip zou moeten betuigen voor het eventuele nieuwe aspect in het oude argument?

Wellicht is het een complex, waarin ieder zijn gedeelte fout draagt, maar met de advocaat op de meest delicate plaats, daar hij het gepaste compromis moet zoeken, tussen de eisen van de cliënt, en zijn eigen idee nopens hun waarde en hun pleitbaarheid voor de rechtbank.

Denken we niet graag terug aan die zaken, waar we als jonge advocaat een vrijspraak of een verdeling van verantwoordelijkheid pleitten, vol ijver, onbewust dat onze stelling reeds door zoveel arresten was verworpen?

En voelden we ons niet echt dankbaar, wanneer de rechtbank of het hof, spijs de gevestigde rechtspraak, onze inspanning met begrip onthaalde en geen ogenblik het contact verbrak?

Misschien heeft onze ijver toch een zekere weerklank gevonden in motivering of beschikkend gedeelte der uitspraak, terwijl we er niet van bewust waren.

Het essentiële is niet zozeer een zaak te winnen of te verliezen, maar wel het gevoelen niet te hebben, overbodig te zijn.

\* \* \*

Deze beschouwing noopt me tot een andere: we kennen niet enkel de rechtspraak, we leren ook de rechters kennen, van dichtbij en ieder van hen.

Onze eerste contacten waren gekenmerkt door een soort heilige schroom, dat gevoelen dat ons nu nog kan bevangen, wanneer we voor een gans onbekende rechtbank pleiten.

Dan zagen we in de rechter nog niet de mens, maar alleen de incarnatie van de Justitia: het beeld met de blinddoek voor de ogen en de weegschaal in de hand, symbool van ernst, wijsheid en waardigheid.

En we voelden meteen de behoefte, inhoud en toon van ons pleidooi aan te passen aan datzelfde verheven peil.

Maar na zoveel jaren, zoveel contacten, zoveel persoonlijke ervaringen en incidenten, worden we vertrouwd met de persoon van de magistraat; het beeld van de abstracte justitia vervaagt, en de mens komt in de plaats, de concrete mens, met zijn eigenaardigheden, zijn details — de pittige, de sympathieke en de andere.

In de wandelgangen van het gerechtsgebouw worden die details gecommenteerd; iedere confrater vertelt zijn laatste ervaring; er wordt gegicheld om de eigenaardigheden van een vonnis, dat in een verkeersongeval, beide partijen veroordeelt en toch aan ieder de vergoeding van de totale schade toekende.

Het is trouwens geen geheim dat de magistraten zich hetzelfde veroorloven, tegenover de advocaten, en wellicht nog over meer stof beschikken.

We kennen ook de persoon van de rechter, in zijn subjectieve interpretatie van recht en wet.

We weten dat zulke voorzitter de tramgeleiders niet bijzonder genegen is (men fluistert dat een persoonlijk ongeval aan de grondslag ervan ligt); dat U voor een andere met redelijke kans, verdeling van verantwoordelijkheid kunt pleiten, in voordeel van uw cliënt, secundaire weggebruiker, als U maar het argument der overdreven snelheid hanteert.

We weten dat zulke rechter met ernst en plechtigheid moet benaderd worden, terwijl een andere meer humor lust, of U vóór het pleidooi een sigaret aanbiedt. Bij een derde vangt U best aan met de melding « dat U zult kort zijn » en als U daarbij eindigt met beroep te doen op « de wijsheid van de rechtbank » is uw zaak half gewonnen.

Met al die details en nog veel andere, worden we vertrouwd, en ons pleidooi is niet langer meer een soort aanroeping uit de diepte tot de abstracte Justitia in de hoogte, maar een dialoog, artificeel en subtiel afgestemd op de concrete persoonlijkheid van de rechter.

Men noemt vaak, als bijzonderste gave bij de advocaat: zijn levendige intuïtie van mensen en dingen en zijn reusachtig aanpassingsvermogen. Wie hem echter kent, weet dat de advocaat ook vaak de eenzame is, die, om zijn leefbaarheid te verdedigen, bestendig strijd moet voeren, strijd met zijn tegenstrever, strijd met zijn cliënt, strijd met de rechter, strijd met de publieke opinie.

Ja, ook de publieke opinie.

Wordt hij door het grootste gedeelte der literatuur, vanaf Erasmus reeds (7), niet enkel met humor, maar met satire bejegend? En wordt hij niet heimelijk afgeschilderd, in beeld en woord, als de persoon die men met achterdocht benaderen moet, die enkel met zichzelf is ingenomen, die vooraleer de vraag om raad te beantwoorden, in het geniep de geldbeugel van de cliënt betast heeft, en de kwantiteit en kwaliteit van zijn woord aanpast, aan de degelijkheid van die beugel? En dulden we niet als een bestendige smadelijke bekentenis, dat de naam van onze schuttheilige, sanctus Ivo, vergezeld gaat van de term: « advocatus, sed non latro », alsof dat het enige motief van zijn heiligheid zou geweest zijn?

\* \* \*

En tenslotte moet de advocaat strijd voeren met zich zelf, ja wellicht de ergste strijd, die hij ongeweten voert met zijn eigen ontmoediging en scepticisme.

Want noodzakelijk komt het ogenblik, dat hij, zoals de jonge man op de bergrand, zich bezint en dat hij tracht zijn jeugdidealisme terug te vinden, zeer ver in de diepte, waar hij zijn tocht begon. Dan merkt hij op dat het, in de harde strijd van het leven, fel gehavend werd, misschien gebroken.

En met de povere resten in zijn handen, zal hij zich afvragen, zoals een schrijver zijn boek betitelde: « Waarom leven wij »: « Waarom zijn we advocaat »? Is het om in ons maatschappelijk bestel een rol van figurant te vervullen, die louter door eerbied voor traditie in stand gehouden wordt, maar zonder zin of werkelijke inhoud?

Is het om de mens die zich aan ons vastklampt een illusie van verdegiging te geven, en die illusie onder vorm van ereloon te doen vergoeden?

Was dan alles wat we droomden, niets meer dan wat jeugdfantasie die bij het eerste contact met de werkelijkheid verdwijnen moest?

Dat is het ogenblik waarop dat gevoel van scepticisme ons beklemmt en ons dreigt te verlammen.

Kritiek ogenblik in het leven van de advocaat, des te gevaarlijker, omdat het scepticisme niet enkel zijn

eigen geloof in de waarde van zijn beroep en de waarde van zij woord aantast, zoals de soldaat die twijfelt aan de kracht van zijn wapen, maar omdat het zich mededeelt aan andere domeinen van het leven.

Omdat de werkelijkheid ons ontgoochelde, zijn we vaak geneigd alles rondom ons en iedere mens die ons benadert, met datzelfde scepticisme te bejegenen: vanaf de politiker, die schreeuwt dat zijn programma de enige redding is voor het land, tot de kunstenaar die het artistiek gehalte van zijn abstracte schilderij prijst.

Van mensen en woorden trachten we te raden welke de achtergrond is; aan welke verborgen werkelijkheid de uiterlijke schijn beantwoordt. Het spontane geloof in mensen en dingen, en het genot van zulk geloof gaat verloren.

Wat altijd als het essentiële kenmerk van ons beroep werd geroemd: dat gevoel van onafhankelijkheid tegenover alles en allen, kan aldus leiden tot een duister scepticisme.

Het probleem is ons allen gemeen en in de reactie is gans de persoonlijkheid betrokken, gevoel en rede.

Velen verlaten op dat ogenblik onze rangen, en zoeken compensatie in de magistratuur. Hun beslissing beantwoordt stellig niet altijd, noch uitsluitend, aan een behoefte van materiële veiligheid.

Zijn er niet andere — enkele — die de teleurgang van hun jeugdideaal als een onafwendbare fataliteit aanvaarden en zich aanpassen, en hun tocht verder zetten zonder ideaal, zonder behoefte aan een hoger peil, in een atmosfeer van berusting, die eerder een bestendige nederlaag vormt?

En is daar tenslotte ook niet de advocaat die zelf in opstand komt tegen het gevoelen der nederlaag en die niet duldt dat de ontgoocheling vaste wortel vat in zijn leven?

Ik voel de noodzaak een ogenblik de figuur van de advocaat te verlaten, omdat het probleem van het scepticisme niet eigen is aan hem alleen. Het is een worm die knaagt aan ieder beroep; de jonge geneesheer moet wellicht ook dat gevoel van leegheid en ontgoocheling kennen wanneer hij machteloos staat tegenover lijden en dood; en elke jonge mens ervaart het, zodra zijn jeugdenthusiasme aan het harde contact met het leven gekwetst wordt.

Gustave Thibon, de Franse denker, heeft in zijn werk «Ce que Dieu a uni» (8) de kanker van het scepticisme behandeld, maar in een domein, nameloos veel subtieler: dat van liefde en huwelijk. Raak en diep ontleedt en volgt hij de wisselende nuances van het gevoelsleven bij de jonge mens, die in de geliefde de incarnatie zoekt van zijn drang naar het schone en het volmaakte en die, door het contact met de een-tonigheid van het huwelijksleven, zijn droom voelt afsterven tot geestelijke dorheid en scepticisme.

We weten bij hoevelen, samen met hun droom, ook het huwelijk aan stukken valt.

Ze defileren voor de kamer der echtscheidingen, talrijk, ontgoocheld, koud en zielloos. Maar in de achtergrond blijven zij die niet kapituleren, die met verbeterheid hun ontgoocheling doorworstelen, en samen met het huwelijk, hun idealisme redden.

Thibon schrijft zeer subtiel: «Il est une sécheresse qui murit et une qui tue. C'est l'heure de l'héroïsme, l'heure de croire en l'être aimé en dépit de l'ivresse morte et des déceptions, et quelle que soit la part d'illusion. Ce qui importe, c'est de savoir mourir pour renaître, c'est de ne pas résister aux transformations qu'enfante l'épreuve. La vraie fidélité consiste à dominer et à intégrer le changement» (9).

«L'être aimé» is het voor de jonge advocaat iets

anders dan het toekomstbeeld van zijn beroep, met alles wat hij ervan verwacht op dat ogenblik dat hij, in de ongerepte toga, en de hand naar God geheven, de eed uitspreekt?

Zeg hem niet dat alles in dat beeld vals is, vrucht van fantasie, die hij vlug van zich moet afschudden. Zeg hem wel dat het aan stukken kan vallen, door het contact met de werkelijkheid, maar dat hij zorgvuldig de scherven moet verzamelen om het beeld terug te vormen. Het moge ruw zijn en ontdaan van alles wat onwerkelijk was en toch verdwijnen moest: maar de kern blijft bewaard.

Zeg hem vooral, vlug te beseffen dat gans het rechterlijk apparaat bediend wordt door mensen, en dat recht en rechtspraak in al hun uitingen, de stempel dragen van die harde wet: de relativiteit der waarde van elke menselijke verwezenlijking.

Harde waarheid, die we bestendig aanvoelen in alle domeinen en in al die ogenblikken van het leven, als angst of problemen ons bevangen, als we bij een mens de oplossing zoeken, en dan telkens moeten ervaren hoe die mens met zijn goede wil, maar zijn schamele mogelijkheden, de maat van onze behoefte slechts op geringe hoogte zal kunnen vullen.

De drang naar het absolute, die onze schamele naturen zo fel beroert, kan nooit zijn compensatie vinden.

Die waarheid is bijna een gemeenplaats geworden: we weten dat we er ons best mede verzoenen en toch kunnen we het niet, vooral niet in dat domein, waar de mens het absolute het dichtst wil benaderen: het recht.

De ene mens verwijt de andere, de cliënt verwijt zijn raadsman, en beiden de rechter: het absolute niet te bereiken, in advies of vonnis. Men kan nog begrijpen dat een geneesheer een verkeerde diagnose stelt bij de zieke, maar nooit vergeeft men de rechter, een onschuldige te hebben veroordeeld.

En nochtans, waarin verschilt de ene vergissing van de andere?

Zijn het niet twee mensen die met dezelfde middelen van ervaring en wetenschap, en met dezelfde aandacht en goede trouw, zich buigen over een menselijk probleem? En de wetenschap biedt meer hulp aan de geneesheer dan aan de rechter; ze laat hem toe het menselijk lichaam in zijn verborgen hoeken te doorgronden, en de bron der kwaal te ontdekken, die de patiënt zelf niet vermoedt of verzwijgt, terwijl de rechter, om de graad der oprechtheid en het schuld-bewustzijn van de betichte te peilen, over niets anders beschikt dan zijn eigen vermogens van geest en hart.

Het is hem zelfs vaak niet gegund, zich vast te klampen aan de getuigen, wier versies ter zitting gewijzigd, verward en tegenstrijdig, vaak van aard zijn, om de twijfel die zijn geest gevangen houdt, nog te verscherpen. En toch moet hij van twee stellingen, die met evenveel gewicht en schijn van wettelijkheid in de weegschaal wegen, diegene kiezen, welke in de analen der rechtspraak als het verdict van het supreme recht zal geboekt blijven.

Verwijten we hem niet dat zijn uitspraak de stempel draagt van het onvolmaakte. Laten we veeleer, in het besef van die waarheid, onze eigen opvatting over de zin van ons beroep op punt stellen. Wellicht zullen we beter beseffen welke verheven taak ons werd toebedeeld: de middelen van geest en hart die God ons gunde in te zetten, opdat in het proces, dat tenslotte aan de mens ontsnapt: het verdedigen en afwegen van waarden en standpunten, het absolute zo dicht mogelijk zou benaderd worden.

Verheven taak en verantwoordelijkheid, daar de

advocaat aldus door zijn sterke of lusteloze verschijning, de waarde van zijn woord en zijn ideeën, rechtstreeks het vonnis zal inspireren — vonnis dat een einde moet stellen aan de menselijke betwisting, en dat in zijn motivering wellicht de stempel zal dragen van de tussenkomst van de advocaat.

U kent het axioma: «du choc des idées...» maar als twee ideeën zonder inhoud of lading elkander raken, kan de lichtstraal niet fel zijn.

Wij advocaten missen soms fair-play. We jammeren over de zwakke of onmogelijke motivering van een vonnis, maar zonder een ogenblik te overwegen of de heimelijke bron van het euvel niet bij ons lag; misschien gaf de schok der ideeën geen spanning, omdat de onze te zwak en inhoudloos waren.

We ergeren ons, omdat onze besluiten die we zo moeizaam hebben opgebouwd, genegeerd of onvoldoende beantwoord worden, maar zwijgen over die gevallen, waar een vonnis ons de overwinning brengt, maar met motieven, die niet de onze, maar die van de rechtbank waren.

Ik denk ook even aan die zaken, waar tegenover ons niet een confrater staat, maar een mens die zijn eigen zaak wil pleiten en niet weet wat hij juist in de weegschaal moet werpen en hoe. Armzalig geding, en — vaak ook — armzalig vonnis, omdat het evenwicht verbroken is, en de rechter, niet enkel zijn taak van rechter, maar eveneens die van advocaat der tegenpartij, moet vervullen.

Aldus wordt het ons duidelijk dat de rol van de advocaat niets heeft van dat alles, wat we misschien in onze jonge overmoed gedroomd hadden: de rechter te verbluffen, hem duizelig te maken met een soort narcose van een teatraal gedoe, in woord en gebaar, in iedere zaak een soort juridische omwenteling te bewerken; maar dat ze veeleer is: zeer nederig in de stilte van ons bureel, met de schamele wetenschap die God ons schonk, ons standpunt vorm en gestalte te geven en dan met sober gebaar en woord bij de rechtbank in de weegschaal te plaatsen.

Misschien zal die eenvoud de rechtbank behagen, zal onze verdoken arbeid van uren, dat ogenblik van diepe voldoening beleven: de weegschaal langs onze kant te zien neerslaan.

Dit idee verlaat me niet: dat het besef der relatieve waarde van ieder menselijk oordeel, — ook het onze — bestendig in ons bewustzijn zou moeten leven en al onze verhoudingen met de cliënt en met de rechtbank zou moeten inspireren.

Voor al met de cliënt.

Het is U bekend dat de advocaat in iedere zaak de eerste rechter is en U begrijpt de zin van die waarheid. Een advocaat is geen passief werktuig in handen van de anonieme mens uit de maatschappij, die hem met aandrang verzoekt zijn recht te doen zegevieren, of het onrecht dat hem bedreigt, te weren. Wat de cliënt recht en onrecht noemt, zal hij eerst toetsen aan zijn eigen ideeën en zijn eigen ervaring. De buitenstaander, zelfs de magistraat, beseft stellig niet, welke geheime reserves van moed en psychologie de advocaat moet benutten om de cliënt, die verstrikt zit in het standpunt van zijn eigen belang, tot het bewustzijn te brengen dat zijn overtuiging niet beantwoordt aan de concrete normen van ons recht, en dat proceduur hem niets zal brengen dan een reeks nieuwe ontgoochelingen en uiteindelijk wrevel tegenover zijn rechter en zijn advocaat.

De cliënt begrijpt niet hoe de advocaat, die hij koos als verdediger, zijn eerste tegenstrever wordt. De tegenspraak ergert hem en vaak zal hij ons verlaten, om koppig en rusteloos de raadsman te zoeken welke

met hem het dwaze avontuur van een verloren geding wil wagen.

En zelfs, als we zijn opvatting niet zo grondig moeten aftakelen, en uiteindelijk een soort juridische verstandhouding bereikt hebben nopens de vorm en mogelijkheden van een bepaalde proceduur, dan komt nog het ogenblik dat we de nadruk moeten leggen op, en pogen de cliënt vertrouwd te maken met de wet van de relativiteit van ons oordeel en van de kansen die het geding biedt.

De cliënt eist dat het juridisch geraamte, dat we hem schetsen, minstens zo stevig weze, dat het al zijn verwachtingen veilig kan dragen, zonder vrees voor onheil. Zelfs die zekerheid kunnen we hem niet bieden.

Hij wenst te weten in welke termen de rechtbank zal vonnissen, welk bedrag in hoofdsom en intresten hem zal toegekend worden, en op welke preciese datum een eindbeslissing de reeks mogelijke procedure-incidenten zal afsluiten.

Het hindert hem dat al zijn positieve vragen met zoveel omzichtigheid en aarzeling beantwoord worden.

We trachten hem vertrouwd te maken — vruchteloos — met de geheimen der rechtspraak en haar grillen.

We spreken hem over zulk of een ander gelijkaardig geding dat we eveneens met een groot hart hadden aangevangen, en dat, na een reeks overwinningen, door een eindarrest rampzalig ineen gestort is. We hebben nog steeds de wrange nasmaak ervan, en we zouden liever die onzalige herinnering voor goed uit ons geheugen verbannen, maar de fair-play en de zin voor verantwoordelijkheid, eisen dat we de herinnering bewaren, opdat we niet te lichtzinnig, samen met de cliënt een tweede gelijkaardige tocht zouden aanvagen, om opnieuw op een venijnige klip van verjaring of onontvankelijkheid te stranden.

De cliënt laat duidelijk blijken dat hij niet begrijpt.

En dan komt het ogenblik in de procedure, dat de ongenadige strijd is geluwd: de strijd met de cliënt, de strijd met de tegenstrever en met de rechtbank, de strijd van argumenten en ideeën, die elkander hebben getrotseerd, met humor, tragiek en vinnigheid; dat die kleine of grote tragedie haar ontknopning vindt in de woorden: «de rechtbank, gehoord de partijen, veroordeelt...»

Enkele woorden, kort en zakelijk, die men angstig beluistert, die vorm en gestalte krijgen op het witte blad van het vonnis, en die in het bestaan van een mens, misschien van een ganse familie, rust of verslagenheid zullen brengen.

De taak van de rechtbank is afgesloten: een mens die werd veroordeeld verwijderd zich; het contact met de rechter is definitief verbroken; zelfs wanneer hij in een opwelling van wrevel nog poogt een laatste protest te uiten, of zich nog steeds laattijdig wil verdedigen, zal hij, op een enkel gebaar van de Voorzitter, door de rijkswacht worden weggeleid. Andere zaken wachten en hij heeft immers de mogelijkheid van beroep.

Maar wat te zeggen van de advocaat?

Beklaag hem niet als het vonnis hem gunstig is: hij zal wellicht meer intens genieten dan de cliënt, welke de traditie getrouw, steeds een neiging zal voelen om het vonnis normaal te noemen, en zich zal wachten, resultaat en raadsman te fel te roemen, wellicht omdat hij vreest, de stijging van het ereloon dat hij reeds in het vooruitzicht ziet, onrechtstreeks in de hand te werken.

Maar wee hem als hij verliezende partij is. Bij zijn persoonlijke ontgoocheiling voegt zich de wrevel van de cliënt, die alle banbliksems die bestemd waren

voor de rechtbank of de confrater aan de andere zijde, op zijn advocaat concentreert.

Na de kruisweg van het proces, is dat zeer dikwijls de kruisiging.

Wij advocaten, beschikken over geen politierecht, zoals de rechtbank; we kunnen geen beroep doen op een rijkswachter om ons van een te vervelende cliënt te bevrijden. We kunnen alleen wachten, tot de storm van bittere woorden en gevoelens geluwd is, en het normale contact weer mogelijk wordt.

Het is wellicht de meest simplistische oplossing, samen met de cliënt, zich te ergeren over vonnis en rechters, zijn termen en zijn toorn ons eigen te maken.

Dergelijke houding zou voor de advocaat een tweede nederlaag betekenen.

De waardigheid, die één der grondpeilers is van ons beroep, eist dat we ons niet vereenzelvigen met de persoonlijke passies van de cliënt, maar dat we hem herinneren aan die harde wet die bestendig het geding volgt, en waarop we steeds de nadruk hadden gelegd: de relatieve waarde van ieder menselijk oordeel: het zijne, het onze en dat van de rechters.

Ja, in de eerste plaats het zijne en het onze.

Als de eerste ontgoocheling om de ineensstorting van die juridische constructies, die we met zoveel zorg en overtuiging opgebouwd hadden geweken is, en we stilaan inhoud en motivering van het vonnis in onze geest opnemen, zullen we ons misschien voor de eerste maal bewust worden van de talrijke kwetsbare en zwakke plaatsen die onze constructie aantastten.

Op geen enkel ogenblik der procedure hadden we ze zo scherp aanvoeld, maar nu ze roerloos in het vonnis zijn vastgelegd, zijn we verplicht ze stuk voor stuk te overwegen, en hun waarde te confronteren met onze eigen opvatting, die in de weegschaal te licht bevonden werd.

Vergt het niet veel begrip en bezinning, vooraleer we ermede werkelijk vertrouwd worden en ze aanvaarden? en zijn er wellicht geen vonnissen, waarmede we ons nooit kunnen verzoenen, die we alleen trachten te vergeten — als we erin slagen?

Maar nog moeilijker is het, de cliënt te betrekken in dat geestesproces. Hij moet een groot en schoon mens zijn, om te begrijpen en te aanvaarden, dat de tegenstrever, die hij verbeterd bekampt heeft, die hem raakt in zijn eer, zijn vermogen, zijn toekomst, het recht aan zijn zijde heeft.

Het lijkt me dat hierin juist de grote, de ware advocaat zich laat herkennen van de andere: de wijze waarop hij de nederlaag aanvaardt bij zich zelf en tegenover de cliënt.

Misschien wordt ze niet aanvaard en gaat het geding en de strijd der ideeën verder, heviger dan tevoren, en zal hij dat ogenblik van intens genoegen beleven, dat, na zoveel nederlagen, een eindarrest zijn goed recht erkent; dan is het de beurt aan de tegenstrever met zich zelf en met de cliënt te duelleren.

En ook dan misschien vragen we ons nog steeds in 't geheim af, welk vonnis en welke rechtsmacht het dichtst het absolute heeft benaderd: de eerste rechter die onze cliënt veroordeelde, het hof dat hem vrijsprak, of de laatste rechtsmacht welke, na verbreking, iedere partij schuldig en voor een deel aansprakelijk stelde.

Ieder verdicht, ook het eindarrest, duidelijk en degelijk gemotiveerd, bevat nog zoveel vragen welke onopgelost blijven, zoveel vermoedens welke niet behandeld werden, zoveel leemten die nooit zullen aangevuld worden.

\* \* \*

Deze rede droeg als hoofding « bezinning ».

Moet de advocaat die halverwege zijn loopbaan zich bezint, zijn weg vervolgen, in bitterheid of scepticisme, omdat zijn jeugdideaal, in zijn verwezenlijking, steeds onbereikbaar blijft?

Stellig niet.

Lopen we dat ideaal niet achterna, in zijn oorspronkelijke vorm: het zal een schim zijn die ons ontsnapt, en die ons steeds halverwege tussen droom en werkelijkheid, zal gevangen houden.

Laat in die jeugddroom sterven wat sterven moet. De werkelijkheid is schoon en rijk genoeg, om de leemten aan te vullen.

De taak en roeping van de advocaat is niet: deuren in te beuken met veel gedruis van woorden en theorieën, en met het gewicht van onze verschijning, maar in dat stukje wereld waar het leven ons geplaatst heeft, met de talenten die God ons gaf, stil en bestendig mede te werken aan de verwezenlijking van die taak die Calamendrei « goddelijk » heeft genoemd (10) en toch door mensen moet vervuld worden: de benadering van het absolute recht.

En het absolute kan enkel benaderd worden in die mate dat iedereen, aan wie een rol werd toebedeeld in dat drama van het rechtsgeding, en dat, wat de verbitterde ook bewere, niets heeft van een comédie, al zijn krachten inzet om door de degelijke beleving van zijn rol, het geheel gewrocht evenwicht en waarde te geven, die elke toeschouwer — niet alleen de overwinnende partij — met ontzag en eerbied onthaalt.

Het lijkt me, dat diezelfde gevoelens van begrip en eerbied tevens onze wederzijdse verhoudingen moeten beheersen: begrip en eerbied van de rechter voor de advocaat, van de advocaat voor de rechter en voor de tegenstrever; ja ook de tegenstrever, want zonder zijn actieve aanwezigheid zal het geheel zijn evenwicht, en elke overwinning haar essentie verliezen.

Er is geen plaats voor blijvend scepticisme.

Ons beroep van advocaat is veel meer dan wat traditie, veel meer dan een banale schakel in de procedure of wat verpozing voor de rechter. Het lusteloos gevoel van inferioriteit tegenover de rechtbank kan enkel grond vinden in een verkeerde opvatting van onze rol.

De advocaat is niet de ondergeschikte, maar de medewerker van de magistraat.

De taak van de rechter is wellicht serener, omdat hij buiten alle geïnteresseerd contact met de partijen om, en niet rechtstreeks betrokken in hun hoop en hun angsten, hun menselijke twisten moet toetsen aan het onbeweeglijke abstracte recht, datgene dat de wet hem biedt en ook het andere waarvan hij de schepper moet zijn.

Maar anderzijds is de taak van de advocaat zoveel delicates, omdat hij voortdurend in contact staat met de concrete mens. De rechter weet hoe ingewikkeld en vervelend een bundel kan zijn; de advocaat weet hoe ingewikkeld en vervelend een mens kan zijn, hoe geheimzinnig, hoe brutaal, hoe listig, hoe ondankbaar.

Boven de passie van die mens, onze rust te stellen en boven zijn list onze eerlijkheid en fair-play, zou onze eerste bekommernis moeten zijn, en zou tevens de meest doelmatige verdediging vormen van de waardigheid en de leefbaarheid van ons beroep.

Ons beroep is wat wij zijn.

We zoeken thans ons heil en onze bescherming in de wet, maar moeten heimelijk aanvoelen dat we, door beroep te doen op een vreemde — zij het ook de wetgever — voor de organisatie van onze bescherming, tenslotte getuigenis afleggen van onze eigen geestelijke armoede.

De beste verdediging is toch steeds diegene die men zelf organiseert, en het beroep van advocaat is toch edel en rijk genoeg, om leefbaar te blijven, zonder de artificiële hulp van derden.

De beste en enige waarborg voor zijn leefbaarheid is, dat hij die het koos, de diepe zin ervan begrijpe en beleve, en om iets anders bekommerd weze dan de vaststelling van het ereloon.

\* \* \*

Ik eindig.

Zoals de bergbeklimmer, gekneusd en vermoeid maar met hartstocht zijn tocht naar de hoogte vervolgt, omdat hij, tussen mist en wolken, de top in zijn bereik voelt, zo zal ook de advocaat, gekneusd door de ervaring maar met optimisme, zijn weg vervolgen; een sterk en gezond optimisme, dat bestand is tegen alle verdere harde contacten met het leven, omdat het juist gegroeid is uit de beleving der werkelijkheid, en haar krans van vreugden en ontgoochelingen.

We kunnen glimlachen om de schamele resten van ons jeugdideaal, als we maar het essentiële bewaren: dat stukje romantiek; niet die ziekelijke gevoelerigheid die ons lief en leed van de cliënt even intens als hij doet beleven en ons doodt, maar die gezonde klare romantiek, die in de eentonigheid van leven en beroep, wat frisse kleur brengt, en vlucht boven het zuiver materiële.

Ik blijf een laatste maal verwijlen bij de figuur van de cliënt: ons heil en ons kruis. Ik sprak U over diegene die ons best vertrouwd is: de vervelende, die ons achtervolgt tot in onze dromen, met het spookbeeld van zijn eisen, zijn wantrouwen en zijn sarcasme, en die pas verdwijnt, wanneer de nota van ereloon klaar is.

De eerlijkheid noopt me, ook even te verwijlen bij de andere, diegene die zich in ogenblikken van ontreding aan ons vastklampt, met vertrouwen, met dat mateloos geloof in de magische kracht van ons woord en onze hulp, en waarom niet — ook met dankbaarheid.

Zijn zeldzame verschijning compenseert zoveel ontgoochelingen en is de ongeziene maar sterke stimulans, die ons de kracht geeft op de bres te blijven voor de verdediging van ons beroep.

Hoor welk fijn optimisme er tintelt in deze subtiële woorden van Calamandrei: «S'il y a encore des innocents à défendre, s'il y a encore des abus à dénoncer, s'il y a encore des douleurs causées par l'injustice, et des lois édictées pour les guérir, le

barreau est encore jeune, et la jeunesse n'est jamais mélancolique, parcequ'elle a l'avenir devant elle». (11).

\* \* \*

Misschien zult U oordelen, dat deze openingsrede minder over gevoel en meer over rede of recht had moeten handelen. Waarom zou het echter ongepast zijn, dat in deze zaal, waar reeds zoveel menselijke drama's hun beslag kregen, de advocaat zijn eigen gevoelsleven ontleedt in een pleidooi pro domo?

Hij had het bijzonder voorrecht, dat de jury hem goed gestemd was.

Er rest me dan ook de aangename taak, U oprecht te danken voor de aandacht.

(1) *Henri Robert*: «L'Avocat», Paris 1923, Hachette, p. 35.  
(2) *Chaix d'est Ange*: «Plaidoyer pour Labauve et Formage contre Fr. Benoit», Modèles Français, tome III.  
(3) *Georges Bohy*: «Gens de Robe», Bruxelles, Les éditions Lumière.

(4) *Piero Calamandrei*: «Eloge des juges, par un avocat», vertaald uit het italiaans door Mter Petit G., Bruxelles, 1939, Ch. Dessart.

(5) *Henri Robert*, op. cit.

(6) *Vrancken Frans*: «Paralleel van de rechters en de advocaten», rede uitgesproken op de plechtige openingsvergadering van de conferentie der Jonge Balie te Hasselt op 27 nov. 1956, R.W. 1957, n° 23.

(7) *Erasmus*: «De lof der zothed» vertaald door Dr J.B. Kan, Amsterdam, wereldbibliotheek, 6e druk, blz. 105.

(8) *Gustave Thibon*: «Ce que Dieu a uni», Editions Universitaires, Bruxelles 1946.

(9) *Gustave Thibon*: op. cit., p. 141.

(10) *Calamandrei*: op. cit., p. 33.

(11) *Calamandrei*: op. cit. p. Introduction, p. XXII.

Andere literatuur over het beroep van de advocaat:  
*Heinz Jozef*: «De Advocaat», rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie te Antwerpen, op 8 oct. 1955, R.W. 1955, n°5.

*Jacques Isorni*: «Je suis avocat», collection Mon Métier, Paris 1951.

*Fernand Laquerne*: «Des juges et des hommes», Julliard, Paris, 1951. Behandelt eveneens de verhouding magistraten-advocaten.

*René Vigo*: «Les hommes en noir», Paris-Segep, 1952-54. Roman in drie delen, met enigszins te dramatische en irreële inslag.

*Edmond Picard*: «Scènes de la vie judiciaire, paradoxes sur l'avocat», Brux. 1925, penaiss. du livre.

*Pierre Malan*: «Messieurs les avocats», roman, Albin Michel, Paris, 1955.

*Maurice Cambier*: «Un avocat se penche sur son passé», Larcier, 1928. — «La vie d'avocat», Larcier 1921. — «Le jeune avocat», Larcier 1927.

*F. Bordewijk*: «Geachte Confrère, Splendeurs en Misères van het beroep van Advocaat», Scheltema en Holtema N.V., Amsterdam, 1955.

*Tony Bergman*: «Ernest Staes, Advocaat», uitg. Ned. Boekh., 1955.

*Paul Vialar*: «Les robes Noires», Roman, Del Duca, Paris, 1955.

*Pierluigi en Ettore Erizzo*: «Advocatenpraktijk, lief en leed onder toga en baret», vertaald uit het italiaans door Dr. A. J. vanderhoeven; Uitg. Ad. M. C. Stok, Den Haag.

## Antwoord van Mr R. Derijcke

Stafhouder der Balie bij het Hof van Beroep te Gent

Het traditioneel verloop der plechtigheden van de conferenties biedt de stafhouder de gelegenheid het woord te voeren; na de openingsrede wordt van hem verwacht dat hij deze op de korrel zou nemen.

Gewis een eerder ondankbare taak. Zo de voordracht niet goed is zal de stafhouder enig gewetensbezwaar voelen om de onhandigheid van de spreker, of tekortkomingen te onderlijnen van een voordracht die steeds werd ingegeven door prijzenswaardige beweegredenen.

Zeker een nog meer ondankbare taak indien de openingsrede uitstekend is. Dan dreigt de toespraak van de stafhouder zout- en kleurloos te zijn daar hem niets anders rest dan op het pad van de spreker rozen te strooien, zonder doornen; welnu, wordt soms niet beweerd, door weliswaar zwaarmoedige geesten,

dat men liever naar kritiek luistert dan naar de lofbazuin.

Ik aarzel nochtans niet, mijn waarde confrater, eventueel in deze toespraak om zo te zeggen mijn pluimen van «debater» te laten, want ik heb over uw voordracht niets dan goeds te zeggen.

Uw openbare biecht, uw autokritiek, om de terminologie van de spoetnickers te gebruiken, getuigt van veel moed; want indien U gesproken hebt over het sociaal nut van de advocaat, in termen waarop ik even zal terugkeren, toch hebt gij niet gearzeld zekere zwakheden te onthullen: het feit dat het dossier niet steeds tot het uiterste werd ingestudeerd, of dat bij gebrek aan tijd de bundel wat zorgeloos voorbereid werd, ook soms mangel aan ondervinding, welke

natuurlijk het resultaat beïnvloeden, en noodzakelijkerwijze tot professionele ontgoochelingen zullen leiden en, bijgevolg, naar de twijfel omtrent zijn eigen bestaansreden.

Het is goed deze zaken te zeggen en het past dat zij worden verkondigd door iemand van ons, liever dan door hen die ons beoordelen, want het feit zelf zekere zwakheden te hebben aangetoond schonk U dan ook het recht luidop te getuigen over de luister van ons beroep, en welke morele rijkdom eruit voortvloeit indien het met fatsoen beoefend wordt. Ook dat hebt gij gezegd, en gij hebt het zeer goed gezegd, omdat gij het ook zeer goed hadt begrepen.

\* \* \*

De taak van de advocaat is een mensenwerk, dienvolgens onvolmaakt, — zoals trouwens deze van de magistraat, — en des te meer onvolmaakt gezien wij slechts beschikken om de gedragingen van onze medemenssen te wikken en te wegen, te vergelijken en uiteindelijk te beoordelen, over een weliswaar verheven doch hoezeer ook benaderend werktuig: de wet. Zozeer benaderend dat de sociale en morele evolutie ons er toe brengt, of liever ons vaak verplicht aan de wettekst een draagwijdte te geven waarover diegenen die de wet hebben uitgevaardigd, zich in de eerste plaats zouden verbazen. Denken wij slechts aan de subtiele en meest verrassende wendingen van rechtsleer en rechtspraak in verband met art. 1382 en 1384 B.W.

Menselijke en onvolmaakte advocatentaak: doch ongetwijfeld onmisbaar om de werking te verzekeren van gerechtelijke instellingen die een beschaafd land moeten waardig zijn.

Sprekend over de twijfel die in U was opgerezen nopens het sociaal nut van de advocatuur, had U ons in herinnering moeten roepen welke lotgevallen onze Orde heeft doorgemaakt, en de besluiten die men eruit trekken moet.

Het experiment van de «*défenseurs officieux*» der Franse omwenteling was zo faliekant dat Napoléon, die ons nochtans, gelijk alle dictators, niet in het hart droeg, doch die van orde en gerechtigheid hield, verplicht was onze Orde in haar volle onafhankelijkheid te herstellen.

In verband met wat voorafgaat weze het mij gegund een persoonlijke herinnering aan te halen. Voor een tiental jaren woonde ik een Congres bij van de Internationale Advocaten Unie. Twee confraters — indien men ze zo noemen mag — vertegenwoordigden er een land van Oost-Europa dat ik niet nader wens te bepalen. Elk op zijn beurt — en, ik veronderstel, de ene de andere controlerend — zetten zij ons uiteen dat in hun land de advocaten over geen vrijheid beschikten en dat zij in zekere zin ambtenaren waren. Zij vonden het beiden opperbest, want het recht, zo beweerden zij, was in hun land zo perfect dat het omzeggens geen nood had aan interpretatie en er zich geen eigenlijke moeilijkheden van uitlegging voordeden.

Wij konden sindsdien vaststellen waarheen dergelijke hersenschimmen leiden, zelfs wanneer men ze te goeder trouw in het leven houdt.

\* \* \*

Denkt U niet dat dit feitenbewijs omtrent de noodzakelijkheid en het nut van onze rol ons toelaat met enig misprijzen de sarcasmen af te wijzen als deze «*advocatus sed non latro*»?

Denkt U niet dat de ondervinding der geschiedenis als een scherpe herfstwind de dorre blaren wegvaagt van twijfel en ontgoocheling die ons, als elke sterveling, bij het debuut van onze loopbaan en tengevolge van onze tekortkomingen overvallen?

Het vergaat de jonge advocaten heel dikwijls als deze jonge ingenieur aan wie een mijner vrienden opdracht gaf een machine in elkaar te zetten. Hij deed het, maar de machine draaide niet. «Ik heb al de berekeningen herzien» zei hij woedend, «en ze zijn juist». «Dus moet ze draaien». Het is mogelijk, repliceerde mijn vriend, maar zij draait niet...

Zelfs in de werktuigkunde moet men rekening houden met imponderabilia, — of liever men moet trachten ze te raden. Wat kan dan niet gezegd worden over de taak van het gerecht, waar alle wegen leiden naar de mens met zijn gevoel, zijn hartstocht en verlangen, steeds weer verrassend nieuw en steeds weer verscheiden. Hier verheugt mij dan ook in het bijzonder, Mr Moyaert, uwe kristalheldere en humane ontleding van de verhouding tussen advocaat en cliënt, tussen de advocaat en de magistratuur.

U hebt over de verhevenheid van ons beroep zoals het past gesproken, en het was een goede ingeving, na Calamendrei, de goddelijke taak van de advocaat aan te halen. Nochtans zou men er best aan toevoegen dat deze goddelijke taak dient volbracht met overtuiging. Vergeten wij nooit de woorden van Paulus in zijn brief aan de Romeinen: «Al wat niet uit overtuiging wordt gedaan is zonde».

Ik besluit:

U bevindt z'ich halfweg de bergtocht, hebt U ons bij het begin uwer rede toevertrouwd. Dit is het ogenblik der rust en het moment waarop men terugblijkt. Ik ben — helaas — veel verder in mijn tocht. Op een ogenblik en op een plaats waar men soms ook een paar ogenblikken rust neemt, en waarop zich voor onze blik een nog ruimer vergezicht ontplooit.

Het gevoel dat alsdan overheerst, dunkt mij, is een soort verrukking. Een verrukt zijn door de kleine ontgoochelingen die door één enkele weldaad duizendmaal werden vergoed; een verrukt zijn door een gerechtigheid waarvan wij ons bewust zijn; een verrukking tenslotte wanneer wij voelen dat de inspanning van onze geest en van ons hart een weerklink hebben gevonden bij onze cliënten zelfs wanneer de uitslag van het geding niet aan hun verwachtingen heeft beantwoord.

Moge uw voordracht, Mr Moyaert, voor de jongeren een credo wezen; dit is de schoonste lof die ik U kan toekennen.

Wat U betreft, jonge advocaten die deze voortreffelijke rede hebt aanhoord, wanneer de onvermijdelijke ogenblikken komen der teleurstelling omdat gij op uw weg noch roem noch rijkdom hebt gegaard, dan wens ik U dat de voordracht van Mr Moyaert in U moge weerklinken als een echo van wat eens de franse auteur Maurice Sachs schreef: «Ne demandons à Dieu que trois dons: le courage, la dignité, le travail; car tout le reste vient de surcroit».

*Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de*

## Rede van Mr Jan Ronse

Voorzitter van de Vlaamse Conferentie bij de Balie van het Hof van Beroep te Gent

Ik aanzie het als een bijzonder voorrecht U, Mijnheer de Stafhouder, op deze plechtige vergadering voor het eerst te mogen begroeten bij de aanvang van uw stafhouderschap.

De eer die U door uw confraters aangedaan werd en de zware opdracht die U tevens toevertrouwd werd, is door de gehele balie als een even vanzelfsprekende als verheugende gebeurtenis begroet.

Weinigen weten, als gij, zozeer in hun persoon de deugden te verenigen, die in iemand een groot advocaat laten erkennen.

Het gezag van het batonnaat vindt ongetwijfeld de sterkste ruggesteun in het ontzag voor de persoonlijkheid van de stafhouder.

Niettegenstaande uw wetenschappelijke arbeid als Professor aan de Universiteit te Brussel, waart gij steeds in dit gerechtsgebouw door de uitoefening van het beroep van advocaat, en in de omgang met uw confraters, iemand die eerst en vooral dóór en dóór de advocaat bleef, naar wie allen met vertrouwen en sympathie mochten opkijken.

Uw bescheidenheid zal het mij niet ten kwade duiden hier een welgemeende hulde te brengen aan de vrijmoedigheid en de onafhankelijkheid die, ongetwijfeld, een der vooraanstaande eigenschappen van de advocaat uitmaken, ook wanneer hij optreedt buiten zijn eigenlijke beroepsactiviteit. U moogt er op rekenen dat de Conferentie er zich ten zeerste voor zal inspannen opdat, onder uw leiding, de idealen en de tradities van deze balie zullen gestand gedaan worden.

Mijnheer de Eerste Voorzitter,

Sedert gij uw ambt hebt opgenomen, heeft de Conferentie U steeds op haar vergaderingen mogen begroeten.

Deze begroeting van de Eerste Voorzitter op de plechtige openingszittingen is telkens weer een hulde geweest doorheen uw persoon en uw ambt, aan de gehele magistratuur, wier hoofd gij zijt in dit rechtsgebied.

Maar bovendien wordt sedert jaren niet alleen het hoge ambt van de Eerste Voorzitter geëerd, maar werd heel in het bijzonder uw persoonlijkheid met dankbaarheid begroet.

Steeds mocht er aan herinnerd worden welke sterke steun wij van U ontvingen, o.m. op het ogenblik dat gij, tijdens uw plechtige installatie, in aansluiting met de boodschap van Zijne Majesteit de Koning bij zijn blijde intrede te Gent, op impliciete maar toch ondubbelzinnige wijze, een gezagvolle bevestiging hebt gegeven van de juistheid der idealen die de Conferentie deden ontstaan en haar in leven en bloei hebben gehouden.

Ik weet dat het vandaag de laatste maal is dat U als Eerste Voorzitter onze plechtige openingsvergadering met uw aanwezigheid vereert.

De wet is ongenadig waar zij een *leeftijdsgrens* bepaalt, want ik wil in verband met U niet van *ouderdomsgrens* spreken.

Onze Conferentie had gehoopt U over enkele maanden, in deze zaal, op waardige wijze de hulde te brengen van een dankbare balie. Uw bescheidenheid weigerde ons de daartoe onontbeerlijke toestemming.

Maar zonder uw toestemming kan echter een blijvend aandenken aan uw persoon gemaakt worden, waarvan ik vandaag de verwezenlijking mag aankondigen.

Het Rechtskundig Weekblad heeft aan onze Conferentie een dubbel nummer ter beschikking gesteld waarin, na een inleiding namens de Conferentie, en van de stafhouder, drie bijdragen gepubliceerd zullen worden als huldeblijk, en, waarin de drie nederlands-talige rechtsfaculteiten van het land zullen vertegenwoordigd zijn.

Als rechtspraak zal dit dubbel nummer arresten en vonnissen bevatten die door U uitgesproken werden.

Nu reeds verzoeken wij U, Mijnheer de Eerste Voorzitter, in die bescheiden poging een blijk te willen erkennen van onze welgemeende en dankbare bewondering voor een groot Vlaams Magistraat.

Zoals de meeste mijner voorgangers mag ik met een groot genoegen de aanwezigheid begroeten van onze ere-confrater de Heer De Schrijver, Minister van State.

Ongetwijfeld moogt U, Mijnheer de Minister, gerekend worden tot de trouwste leden van onze Conferentie. Uw verbazende opgang, de talrijke en zware verantwoordelijkheden die U toevertrouwd werden in de loop der jaren, hebben U nooit weerhouden, waar het maar enigszins mogelijk was, uw daadwerkelijk lidmaatschap van onze Conferentie te bevestigen. Ook vandaag hebt U er aan gehouden aan onze werkzaamheden deel te nemen. Uw aanwezigheid vereert ons en betekent een aanmoediging voor onze verdere werking.

Mijnheer de Prokureur Generaal,

Uw aanwezigheid begroeten wij ook heel bijzonder op deze vergadering, en wij weten dat wij daarin een blijk van achting voor onze werking mogen erkennen.

U zijt de magistraat op wie de zware taak rust te waken op de toepassing van de wet en de handhaving van de wettelijke orde.

Ik twijfel er niet aan dat U het op prijs zult stellen, dat op deze plechtige vergadering bevestigd wordt dat de Conferentie er zich ten zeerste zal voor beijveren, de jonge advocaten te helpen en bij te staan, opdat zij trouw zouden zijn aan de eed, die zij op uw vordering voor het Hof van Beroep hebben afgelegd.

U weet dat de Conferentie, onder meer, te dien einde een reeks lessen van plichtenleer inricht, die dit jaar gegeven worden door ervaren advocaten van onze balie, en waarvan het bijwonen door de Raad der Orde verplichtend is gemaakt voor de stagiaires.

Gij zult het zeker ook op prijs stellen dat de Conferentie aan haar leden voorhoudt die vrijmoedige houding en vrijmoedige verhouding tot de magistraten van het Parket — volgens het vers van de dichter: « met fieren vrieën moede » — die de fiere en tevens faire houding uitmaakt, die alleen maar mogelijk is voor de advocaat die er naar streeft zijn beroepspllichten trouw en stipt na te leven, en duidelijk beseft dat deze beroepspllichten zijn wettelijke verplichtingen ver overschrijden.

Met een bijzonder genoegen begroet ik de heren *Magistraten van het Hof van Verbreking*, die er aan aan gehouden hebben vandaag terug te keren naar het Gerechtsgebouw waar zij een zo goede herinnering hebben nagelaten.

Met bewondering maar ook met weemoed zagen ook wij advocaten van deze balie, U uit ons midden opgaan naar het hoogste rechtscollege van ons land.

Dat U er aan gehouden hebt nogmaals aan onze openingsvergadering deel te nemen, vereert ons ten zeerste.

Verder begroet ik Prof. Mr Delva, die hier de Rektor van de Rijksuniversiteit vertegenwoordigt.

De rektor had moeilijk een betere keuze kunnen doen, niet alleen omdat Mr Delva een der meest belovende Gentse hoogleraars is, die overigens reeds veel meer dan zijn sporen verdiende in het hoger onderwijs, maar die ik hier als gewezen voorzitter van onze Conferentie, als de goede confrater en vriend met de meest oprechte sympathie mag begroeten.

Heren Voorzitters en Raadsheren van het Hof van Beroep, heren magistraten van het Parket Generaal, Mijnheer de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, Mijnheer de Prokureur des Konings, heren magistraten, U allen heet ik van harte welkom.

Toen onze Conferentie in 1873 tot stand kwam, werd zij opgebouwd op een samenwerking en een oprechte vriendschap tussen advocaten en magistraten.

De verhouding tussen de balie en de magistratuur kan niet bestempeld worden zoals eens gezegd werd als een verhouding van goede nabuurschap. Zij is integendeel gesteund op een wederzijdse eerbied en begrip, in het bewustzijn van de noodzakelijkheid van een samenwerking tussen de balie en de magistratuur, bij de rechtsvinding, de rechtsaanwending, en de rechtsbedeling.

Deze goede verstandhouding kwam tot uiting bij de talrijke activiteiten van de Conferentie of in andere ondernemingen die dicht bij de Conferentie aanleunden of er hun ontstaan grotendeels aan te danken hebben.

De Gentse advocaten mogen met gewettigde fierheid aan hun advocatentitel de vermelding toevoegen « bij het hof van beroep te Gent ».

De rechtswetenschap in dit land erkent inderdaad het grote gezag van uw rechtspraak, niet alleen wegens de groeiende stijl- en taalvaardigheid, maar vooral door de degelijkheid waarmee het recht verklaard en uitgebouwd wordt, zodat het beantwoordt aan de sociale en morele behoeften van deze tijd.

Deze algemene waardering komt tot uiting in de handboeken en bijdragen en vooral in de rechtspraak-kronieken der verschillende vakbladen.

Mijnheer de deken van de Orde der Advokaten bij de Hoge Raad der Nederlanden,

Uw aanwezigheid, samen met Mr Piket die de Jonge balie bij de Hoge Raad vertegenwoordigt, verheugt ons ten zeerste. De taal- en cultuurgemeenschap tussen Noord en Zuid, zijn sterker banden dan verscheidenheid van staat en staatsbeleid zouden kunnen in het gedrang brengen. De gemeenschap tussen Noord en Zuid is er een van geven en nemen, waarin de beide partners even vrijgevig moeten zijn om mede te delen, als gretig om te ontvangen. In die gemeenschap van wederzijdse waardering zullen wij samen beantwoorden aan de opdracht: ons deel der aarde schoon te maken.

Me Allehaut, Bâtonnier de l'Ordre des avocats à la Cour d'appel de Paris, a bien voulu déléguer Me Geranton, membre du conseil de l'ordre, qui représente aujourd'hui le barreau de Paris avec ses confrères Mes Toutain et Barbillon, secrétaires de la conférence du stage.

Je ne dois pas vous dire, mes chers confrères, le vif plaisir de pouvoir vous souhaiter la bienvenue à cette séance solennelle de rentrée. La confraternité qui ne connaît pas de frontières, et dont vous faites preuve à notre égard, sera certes appréciée à sa juste valeur. Elle vous impose actuellement le devoir d'assister à des activités qui ont lieu dans une langue dont je puis vraisemblablement supposer que vous ne possédez que certains éléments.

Puis-je vous dire dès à présent toute l'admiration que nous avons pour votre grand pays et pour son

rayonnement. La Belgique et le peuple flamand, qui en compose la grande majorité, ont contracté une dette de reconnaissance envers la culture juridique de la France, comme envers sa culture tout court.

La confraternité si importante et si unique pour notre profession, crée indiscutablement l'état d'esprit nécessaire pour les relations entre les peuples qui seront unis de plus en plus dans l'Europe Occidentale.

Cet état d'esprit n'est pas seulement celui d'un respect mutuel, mais celui d'une admiration réciproque, admiration qui selon le mot de Pascal, semble bien être le propre de l'homme, et qui répond au devoir signalé par un de nos poètes: « admirez-vous les uns les autres ».

Il m'est particulièrement agréable en ce jour de pouvoir vous exprimer une fois de plus toute l'admiration que nous cultivons à l'égard de la culture française.

Alle vertegenwoordigers van de Belgische zusterconferenties heet ik hartelijk welkom.

Uw aanwezigheid op onze activiteiten geeft blijk van een sympathieke confraterniteit, waarvan U weet dat zij volledig wederkerig is.

Een groet ook voor de vertegenwoordigers van onze vakbladen, het Rechtskundig Weekblad en het Journal des Tribunaux, wier publicatie, week na week, aan een zo dringende behoefte in de uitoefening van ons beroep beantwoordt.

Mijnheer de Voorzitter van de Conférence française du jeune barreau.

Gij weet dat mijn voorgangers en ik uw aanwezigheid op onze vergaderingen steeds met groot genoegen hebben begroet.

De verhoudingen tussen onze beide conferenties zijn op confraterniteit gesteund.

Onze verhouding zal wellicht moeilijk begrepen worden door diegenen die niet ten volle vertrouwd zijn met een plaatselijke geschiedenis, die staag maar zeker voortschrijdt en die ongetwijfeld verwondering kan baren over het bestaan van uw conferentie naast de onze, vooral nu de toekomst reeds begonnen is.

Wij kennen de historische omstandigheden die uw conferentie na de onze deed ontstaan, en U weet ook dat wij deze omstandigheden en toestanden, in alle eerlijkheid, juist willen beoordelen.

Maar boven alles kent U en waardeert U onze hoofse confraterniteit die, in het geheel van een zelfde balie, wil dat niet met woorden alleen, maar met de inzet van de hele persoon, eerlijk begrip zou betuigd worden voor andermans doeleinden en opvattingen, ook wanneer wij overtuigd zijn dat zij achterhaald werden door de gewijzigde nationale en vooral sociale werkelijkheden.

Ik twijfel er niet aan dat een trouwe confraterniteit ons zal blijven bezielen om uiteindelijk te kunnen samenwerken, ten einde hier ter plaatse het onze bij te dragen tot de groeiende sociale en nationale eenheid, waaraan ons land behoefte heeft.

Aan de Gentse confraters, vooral de leden van de raad der Orde, en de Oud-Voorzitters van de Conferentie moet ik geen welkom zeggen, daar wij verenigd zijn om de werkzaamheden te hernemen van de Conferentie die de onze is en tot wier bloei wij samenwerken.

Tot de jongsten echter die thans onze rangen komen vervoegen zou ik volgens de traditie een bijzonder woordje van welkom mogen richten.

Het onderwerp dat door de feestredenaar gekozen werd ontslaat mij van deze overigens zeer aangename taak.

Geachte vergadering,

Het Gerechtsgebouw schijnt een oase te zijn waar verschillende opinies en de meest vurig verdedigde strekkingen elkander kunnen ontmoeten in een geest van wederzijds begrip.

Tot de schoonste tradities die binnen deze muren onderhouden worden, moet zeker gerekend worden de eerbied voor andermans opvattingen.

Het dagelijks zien afspelen van harde strijd of het deelnemen daaraan, leert ons, dat waar het niet gaat om belangen maar wel om opvattingen, elk sectarisme uit den boze is.

Moge de geest die steeds de balie heeft bezield, de balie ook behouden tot die gemeenschap waarin de eerbied voor elkanders opvattingen mogelijk maakt dat meningsverschillen overschreden worden en een gemeenschappelijk ideaal ons kan blijven verbinden. Wellicht is dit een der boodschappen die de balie kan brengen aan het land, en waarmede zij een onvervangbare taak in de gemeenschap kan vervullen.

Daardoor en daardoor vooral kan zij aan haar opdracht van elite in eendracht beantwoorden.

Geachte vergadering,

De laatste taak die mij overblijft is ook de aangenaamste.

Het strookt wellicht niet met de traditie, dat de openingsredenaar ingeleid wordt. En toch kan ik aan de bekoring niet weerstaan een paar woorden te zeggen, vooraleer Mr Moyaert zijn openingsrede aanvangt.

Het feit dat hij thans als openingsredenaar op deze plechtige zitting moet optreden, rukt hem uit zijn bescheidenheid.

Mr Moyaert moet niet voorgesteld worden, hij is al te goed gekend als de advocaat die rustig en degelijk

zijn taak vervult, de geduchte tegenstrever maar tevens ook de vriendelijke confrater. Toch wil ik Mr Moyaert een bijzondere hulde brengen. Als jongste van een gezin van twaalf kinderen — zijn vader was spoorwegarbeider — kan hij tot voorbeeld gesteld worden van onze jongere confraters. Hoe dikwijls kon niet opgemerkt worden dat het openstellen van het beroep van advocaat ten goede gekomen is aan de balie en de beste van haar tradities verstevigd heeft.

Hoe dikwijls werd vastgesteld dat de meeste zin voor verfijning en een volgehouden besef van de zware lasten van het beroep, de verplichtingen van onbaatzuchtigheid en tact, dikwijls hun schoonste uiting vinden bij diegenen die helemaal niet zijn voortgekomen uit hetgeen men vroeger noemde « les familles de robe ».

Het is deze voornaamheid, deze nuchtere en zakelijke uiting van hetgeen men met grote woorden de adel van de balie heeft genoemd, die ik in de persoon van Mr Moyaert als toonbeeld aan onze jonge confraters wil voorstellen.

Mr Moyaert heeft zich verdienstelijk gemaakt niet alleen door de wijze waarop hij zijn beroep onder ons heeft uitgeoefend, bovendien wist hij zich verdienstelijk te maken in het Gentse milieu waartoe hij sedert jaren behoort, zowel in het onderwijs in verschillende technische scholen als door verdienstelijke arbeid in sociale werken.

De studies die van de hand van Mr Moyaert in het Rechtskundig Weekblad verschenen, hebben de algemene waardering gewekt.

Dat zijn onderwerp op oordeelkundige wijze gekozen werd, en dat dit onderwerp behandeld werd op die wijze die aan de verwachtingen beantwoordt van degenen die hem kennen, kan Mr Moyaert nu zelf best bewijzen.

Mr Moyaert U hebt het woord.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 5 oktober 1956.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. van Beirs.

Eerste Advocaat generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Advocaat: Mr Struye.

**Handelshuur. — Afwijking van het wettelijke regime van forfaitaire uitwinningsvergoeding bij overeenkomst tussen partijen aangegaan na ingang van het recht op huurhernieuwing.**

*Artikel 25 van de wet van 30 april 1951, dat in de daarin bepaalde gevallen het recht op een uitwinningsvergoeding toekent aan de huurder, aan wie het recht op hernieuwing van de huurovereenkomst is ontegensprekend, en dat het bedrag van die vergoeding forfaitair bepaalt, kent uitdrukkelijk aan de partijen de vrijheid toe dit punt te regelen, mits hun bijzondere overeenkomst daaromtrent is gesloten « na ingang van dat recht ».*

*Uit de wordingsgeschiedenis van de wet blijkt, dat partijen, na ingang van het recht op hernieuwing van de huurovereenkomst, van het door de wet ingestelde regime van forfaitaire vergoeding mogen afwijken.*

Vandermeulen en cs. t/Dewulf.

Gelet op het bestreden vonnis op 15 januari 1955 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge;

*Over het eerste middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 25, meer bepaald, eerste lid, 28 en 33 van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten met het oog op de bescherming van het handelsfonds, 1168, 1179, 1181 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat op 9 juni 1951 eisers aan verweerder opzegging gegeven hadden van de kwestieuze handelshuurovereenkomst, om reden dat zij zelf het door verweerder betrokken goed wensten uit te baten en te betrekken, dat bij vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, dd. 26 april 1952 deze opzegging geldig verklaard werd en de uitdrijving van verweerder tegen 10 december 1951 bevolen, dat op 19 mei 1952 een dading tussen partijen gesloten werd, die op 30 september 1952 bevestigd werd, en waarbij onder meer, enerzijds verweerder het recht bekwam het goed te betrekken tot 10 oktober 1952 (datum die later vervangen werd door de datum van 30 oktober van hetzelfde jaar), en anderzijds verweerder uitdrukkelijk en vrijwillig eisers ontsloeg van alle verplichting om hun eigendom zelf te betrekken of uit te baten en zich

alle recht ontzegde op enige vordering noch vergoeding over het feit dat zij vanaf 10 oktober 1952 (later werd bedongen: vanaf 30 oktober 1952) deze plaatsen opnieuw zouden verhuren, wanneer en aan wie zij wens-ten, dat eisers de bij deze dading aangegane verplichtingen stipt naleefden en dat verweerder het goed eerst verliet op 30 oktober 1952,

beslist heeft dat voormelde dading nietig was en dat verweerder recht had op een uitwinningvergoeding,

om reden dat de dading afgesloten werd vóór de ingang van het recht op vergoeding spruitende uit het niet zelf betrekken van het huurgoed door eisers bin-nen de zes maanden na de ontruiming,

wanneer artikel 25 van de wet van 30 april 1951 aan de partijen het recht verleent een akkoord af te sluiten over de uitwinningvergoeding na ingang van het recht op hernieuwing,

wanneer dit recht ontstaan was in hoofde van ver-weerders vanaf 10 mei 1951, datum waarop de wet in werking trad en waarop tegelijk, ingevolge artikel 33 der wet, huurvernieuwing kon worden aangevraagd,

wanneer overigens ook het recht op vergoeding ontstaan was, vóór het afsluiten van de dading,

wanneer inderdaad dit recht ontstond, onder schor-sende voorwaarde, vanaf 9 juni 1951, datum van de opzegging van de huurovereenkomst om reden dat eisers het goed zelf wensten uit te baten en te betrekken,

wanneer in alle geval het niet betrekken van het kwestius goed door eisers de opschorsende voorwaarde heeft verwezenlijkt en, dus, het volle recht op de uitwinningvergoeding met terugwerkende kracht op 9 juni 1951 heeft doen ontstaan:

Overwegende dat om de omstandigheden nader te bepalen waarin verweerder een op het 3° van de eerste alinea van artikel 25 van de wet van 30 april 1951 en tegelijk op de derde alinea van dit artikel gegronde vordering ter verkrijging van een uitwinningvergoe-ding ingesteld heeft, het bestreden vonnis er op wijst dat aanleggers, eigenaars van het door verweerder vroeger betrokken goed en waarin deze een apotheek hield, tegen 10 december 1951 aan de huur een einde hadden gemaakt om het goed zelf te betrekken, dat die opzegging geldig verklaard werd en dat de uit-drijving van verweerder tegen die datum bevolen werd bij vonnis van 26 april 1952, betekend op 15 mei 1952, dat na het vertrek van verweerder op 30 oktober 1952, aanleggers het goed niet betrokken maar het aan een derde verhuurden;

Overwegende dat, om die eis tot vergoeding in te willigen, afgewezen door de eerste rechter op grond van een tussen partijen op 19 mei 1952 gesloten en op 30 september 1952 bevestigde overeenkomst, het be-streden vonnis die overeenkomst en haar bevestiging nietig verklaart, in zover deze betrekking hebben op de uitwinningvergoeding, om reden dat zij zijn tussen-gekomen vóór ingang van het recht op vergoeding gerechtvaardigd door het niet persoonlijk betrekken van het verhuurde goed door aanleggers binnen de zes maanden na de uitwinning van verweerder;

Overwegende dat artikel 25 van de wet van 30 april 1951 dat, in de door hem bepaalde gevallen, het recht tot een uitwinningvergoeding erkent ten behoeve van de huurder aan wie zijn recht op hernieuwing van de huurovereenkomst werd ontzegd, en dat het bedrag van die vergoeding forfaitair vaststelt, uitdrukkelijk aan de partijen de vrijheid toekent dit punt te regelen naar gelang hun bijzondere overeenkomsten voor zoveel hun akkoord afgesloten zou zijn «na ingang van dat recht»;

Overwegende dat uit de voorbereidende werkzaam-heden van de wet blijkt, dat, na ingang van het recht op hernieuwing van de huurovereenkomst, partijen van het door de wet ingesteld regime van forfaitaire ver-goeding mogen afwijken;

Overwegende dat de overeenkomst, waaraan het bestreden vonnis weigert uitwerkkel toe te kennen wat de uitwinningvergoeding aangaat, werd afgesloten na het ogenblik waarop het recht op hernieuwing van de huurovereenkomst ingang kreeg daar zij tussen partijen op 19 mei 1952 werd aangegaan en op 30 september 1952 werd bevestigd, hetzij na het ogenblik waarop de uitwinning rechterlijk erkend werd;

Dat het middel gegrond is;

Overwegende dat het vonnis niet bestreden wordt in zover het door aanleggers aangevoerd verweermiddel, afgeleid uit de verjaring van de vordering ter verkrij-ging van de uitwinningvergoeding, afgewezen werd;

*Om deze redenen,*

Verbreekt het bestreden vonnis, behoudens in zover het vaststelt dat de door verweerder ingestelde vorder-ing ter verkrijging van de uitwinningvergoeding door verjaring niet vervallen is;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal ge-maakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak alzo beperkt naar de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne, zetelende in hoger beroep.

## HOF VAN CASSATIE

Verenigde Kamers. — 27 februari 1957.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Belpaire.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs della Faille d'Huyse  
en Van Leynseele.

**Inkomstenbelastingen. — Bevoegdheid van de hoven van beroep om kennis te nemen van de beslissingen, die ambtshalve door de directeur zijn gewezen op grond van art. 61, paragraaf 6, alinea 2, van de gecoördineerde wetten op de inkomstenbelastingen.**

*Art. 2 van de wet van 30 mei 1949, houdende excep-tionele en interpretatieve maatregelen inzake direc-ta belastingen, heeft art. 61, par. 6, van de bij besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördi-neerde wetten op de inkomstenbelastingen aange-vuld met een tweede alinea.*

*De wetgever heeft de nieuwe bepaling in voor-melde gecoördineerde wetten ingelast onder de hoofding «Bewaren en verhaal» en heeft door die bejaling geen wijziging gebracht aan de algemene regel, geformuleerd in art. 66 van de gecoördineer-de wetten, er in voorkomend onder dezelfde hoof-ding.*

*Volgens die regel kan van de beslissingen van de directeur der belastingen in beroep worden ge-komen bij het hof van beroep, binnen het gebied waarvan de bestreden aanslag is vastgesteld.*

*Door aldus geen onderscheid te maken tussen de beslissingen van de directeur, naarmate deze uit-spraak doet, hetzij op een van de in art. 61, para-*

*grafen 3 en 6, alinea 1, bedoelde reclamaties — zoals deze laatste bepaling bestond voordat zij werd ingetrokken door art. 10, 1°, b van de wet van 28 maart 1955, hetzij ambtshalve bij toepassing van art. 61, par. 6, alinea 2, heeft de wetgever niet aan de bevoegdheid van de hoven van beroep onttrokken de beslissingen, die ambtshalve door de directeur zijn gewezen op grond van voormeld art. 61, par. 6, alinea 2.*

Van Gool t/Belgische Staat (minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest, op 14 juli 1955 gewezen door de Raad van State, afdeling administratie;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 92, 93 en 97 van de Grondwet, 4 en 9 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, 2 der wet van 30 mei 1949 houdende exceptionele en interpretatieve maatregelen in zake directe belastingen, van het enig artikel der wet van 29 mei 1952 tot aanvulling der wet van 30 mei 1949, van de artikelen 61 en bijzonder, 61, paragrafen 3 en 6, 65, 66, 67 en 74 der wetten betreffende de inkomstenbelastingen, bij besluit van de Regent van 15 januari 1948 samengeschied, 2 der wet van 15 mei 1935 gewijzigd, en, voor het fiscaal dienstjaar 1949, door de wet van 17 maart 1950,

doordat, door het bestreden arrest, de Raad van State (sectie administratie), kennis hebbend van een verzoek er toe strekkend tot nietigverklaring wegens overtreding van hetzij substantiële, hetzij op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen, overschrijding of afwending van macht, van een op 6 januari 1953 getroffen administratieve beslissing (nr 10.801/51) van de directeur der directe belastingen der provincie Antwerpen (2de directie) waarbij deze gedeeltelijk impliciet, om een wederrechtelijk motief, de ontlasting wegens dubbele belasting weigerde, ontlasting welke hij aan aanlegger krachtens artikel 2 van de wet van 30 mei 1949 moest verlenen, zich onbevoegd verklaarde om van dit verzoek kennis te nemen, als reden tot staving van zijn beslissing aanvoerend « dat, op grond van de geordende wetten op de inkomstenbelastingen, de geschillen betreffende de beslissing van de directeur van het bestuur der belastingen tot de kennismaking van de gewone rechter behoren, en dat van deze bij de geordende wetten op de inkomstenbelastingen vastgestelde algemene bevoegdheidsregeling niet werd afgeweken bij de wet van 30 mei 1949 »,

dan wanneer de beslissingen van de directeur der belastingen, welke aan het hof van beroep kunnen overgelegd worden, enkel de beslissingen zijn op bezwaarschrift van de schatplichtige genomen, en dat de beslissingen van de directeurs, bij toepassing der wet van 30 mei 1949 getroffen, ambtshalve beslissingen zijn waartegen geen enkel verhaal in betwiste zaken voor de rechterlijke jurisdictie ingericht is en dat de Raad van State dienvolgens, krachtens artikel 9 van de wet van 23 december 1946, bevoegd is om ervan de nietigverklaring te bevelen;

Overwegende dat uit het bestreden arrest en uit de stukken van de procedure blijkt dat aanlegger de directeur der directe belastingen had verzocht om ontlasting, wegens dubbele belasting, van de te zijnen laste over het jaar 1949 gevestigde aanslag; dat, bij een eerste beslissing (nr 10.801/50) van 6 januari 1953, de directeur de reclamatie heeft afgewe-

zen als zijnde ingediend na het verstrijken van de termijn gesteld bij artikel 61, paragrafen 3 en 6, alinea I, van de in het middel bedoelde samengeschiede wetten; dat, bij een tweede beslissing (nr 10.801/51) van dezelfde datum, hij wegens dubbele belasting ambtshalve ontlasting van die aanslag heeft verleend, doch voor een bedrag lager dan datgene waarop aanlegger aanspraak maakte; dat aanlegger tegen die tweede beslissing een beroep tot nietigverklaring heeft ingediend bij de Raad van State, welke zich onbevoegd heeft verklaard;

Overwegende dat artikel 2 van de wet van 30 mei 1949, houdende exceptionele en interpretatieve maatregelen in zake directe belastingen, artikel 61, paragraaf 6, van de bij besluit van de Regent van 15 januari 1948 samengeschiede wetten heeft aangevuld door een alinea 2;

dat volgens die bepaling, zelfs na het verstrijken van de termijnen voor bezwaarschrift en tot het verstrijken van de termijn van drie jaar na de ontvangst van de belasting, de directeurs der directe belastingen ambtshalve ontlasting verleent van de overbelastingen die uit een dubbele belasting voortvloeien, of uit materiële fouten welke aan een agent van de administratie toe te schrijven zijn;

Overwegende dat daaruit volgt dat het aldus aan de belastingplichtige toegekend recht op ontlasting niet samen met zijn recht op reclamatie vervalt;

dat de wetgever niet heeft kunnen willen dat dit recht zonder enige uitwerking zou blijven door aan de belastingplichtige een beroep te ontzeggen tegen de ongewettigde weigering van de directeur ambtshalve ontlasting wegens overbelasting van die aard, te verlenen of tegen een beslissing die een door de belastingplichtige onvoldoende geachte ontlasting toestaat;

Overwegende dat de wetgever de nieuwe bepaling in gemelde samengeschiede wetten heeft ingelast onder de hoofding « Bezwaren en verhaal » en dat, hij, ingevolge die bepaling, geen wijziging heeft gebracht aan de algemene regel geformuleerd in artikel 66 van de samengeschiede wetten, er voorkomende onder dezelfde hoofding; dat volgens die regel men van de beslissingen van de bestuurder der belastingen in beroep kan komen bij het hof van beroep in welks gebied de bestreden aanslag vastgesteld is geweest;

dat, door zich aldus ervan te onthouden een onderscheid te maken tussen de beslissingen van de directeur naargelang deze uitspraak doet hetzij op een van de bij artikel 61, paragrafen 3 en 6, alinea I, bedoelde reclamaties — zoals die laatste bepaling bestond voor dat zij ingetrokken werd door artikel 10, 1°, b, van de wet van 28 maart 1955, hetzij ambtshalve bij toepassing van artikel 61, paragraaf 6, alinea 2, de wetgever niet aan de bevoegdheid van de hoven van beroep heeft onttrokken de beslissingen ambtshalve door de directeur gewezen op grond van gemeld artikel 61, paragraaf 6, alinea 2;

Dat het middel naar recht faalt;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

## HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 9 juli 1957.

Voorzitter : M. Scheyvaerts.

Raadsheren : M.M. de la Vallée Poussing  
en Vanderhaegen.

Advocaat-generaal : M. van den Eynde de Rivieren.

Advocaten : Mrs Cambier en Braeckman.

**Kongo. — Koloniale verzekeringskas. — Terugkoop van weduwerente. — Alleen staande het huwelijk.**

*Art. 46 van het K.B. van 13 februari 1930 vindt slechts toepassing staande het huwelijk. Wanneer de echtgenote van de gewezen aangeslotene overleden is, bestaat er inderdaad geen rente meer, die eventueel het voorwerp van een terugkoop door de in leven zijnde echtgenoot zou kunnen uitmaken.*

Dits t/Belgische Staat (minister van Koloniën) en  
« De Koloniale Verzekeringskas ».

Gezien in regelmatige vorm voorgelegd het vonnis waartegen beroep, op 7 januari 1956, door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel gewezen, en op 10 februari 1956 betekend;

Gezien de akte van beroep dd. 27 februari 1956;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijd;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering ertoe strekt geïntimeerden te horen veroordelen om aan appellant te betalen de som van 63.000 fr., zijnde kortingen van 6 % die op de wedde van appellant, sinds mei 1923 tot 24 oktober 1943, door de Koloniale Verzekeringskas, tweede geïntimeerde, weerhouden werden, om op de afdeling der renten van weduwen bij voormelde kas gestort te worden;

Overwegende dat waar de afhoudingen door de Koloniale Verzekeringskas verricht werden en deze laatste de rechtspersoonlijkheid geniet, de eis in zover hij tegen de Belgische Staat gericht wordt, op geen enkel rechtsverband steunt en derhalve als ongegrond van de hand dient gewezen;

Overwegende dat de vraag ten belope van 58.920 fr. gesteund wordt op artikels 45 en 46 van het Koninklijk Besluit van 13 februari 1930 waarbij beschikt wordt dat de in leven zijnde aangeslotene die ophoudt aangesloten te zijn recht heeft op de waarde van de terugkoop der rente van weduwe op de uitdrukkelijke voorwaarde dat hij ten minste twee jaar lidmaatschap bij de Kas heeft;

Overwegende dat de echtgenote van appellant op 24 oktober 1943 overleed;

Overwegende dat met recht door tweede geïntimeerde wordt opgemerkt dat artikel 46 van bovenvermeld Koninklijk Besluit slechts toepassing vindt staande het huwelijk;

Overwegende dat inderdaad waar de echtgenote van de gewezen aangeslotene overleden is er geen rente meer bestaat die gebeurlijk het voorwerp van een terugkoop door de in leven zijnde echtgenot zou kunnen uitmaken;

Overwegende dat het verslag van de Koloniale Raad betreffende het wetsontwerp dat aanleiding gaf tot de wet van 7 ei 1927, waarbij de Koloniale Verzekeringskas ingericht werd ten voordele van de weduwen

en wezen van het in dienst van de Kolonie zijnde personeel van Afrika, door volgende bewoordingen aan te wenden : « les affiliés qui cesseront leur participation auront le droit au rachat de leur assurance » duidelijk aantoonde dat het kwestieus recht van terugkoop der waarde van de rente met de terugkoop ener verzekering gelijk te stellen is;

Overwegende dat gans de economie van het verzekeringsstelsel ingericht bij het Koninklijk Besluit van 13 februari 1930 overigens berust op tarieven berekend onder meer op grond van storting en gedaan bij verloren kapitaal;

Dat tevens kenschetsend is dat artikel 22 beschikt dat de tarieven vastgesteld zijn, rekening gehouden met de bij artikel 31 voor het geval van nieuw huwelijk, voorziene restitutie, zonder gewag te maken van een bij artikel 46 voorziene restitutie zoals dit voorzeker het geval zou geweest zijn moest de stelling van appellant gegrond zijn;

Dat artikel 31 van het Koninklijk Besluit tevens bezwaarlijk uit te leggen zou zijn indien de aangeslotene weduwnaar, bij het overlijden van zijn echtgenote op de terugkoop van de rente gerechtigd zou zijn, daar de weduwnaar inderdaad, bij het overlijden van zijn echtgenote, niet zou nalaten gebruik te maken van zijn recht tot terugkoop;

Overwegende dat de vraag in zover zij de terugbetaling van 4.080 fr. beoogt, gesteund wordt op artikel 23 van bewust Koninklijk Besluit waarbij beschikt wordt dat de tijdelijke bestendige premie betaalbaar is gedurende het gemeenschappelijk leven der echtgenoten en ten laatste gedurende 20 volledige jaren te rekenen van af de dagtekening der aansluiting bij de afdeling der rente van weduwen;

Overwegende dat tweede geïntimeerde niet betwist dat de periode van 20 jaren voorzien bij artikel 23 van het Koninklijk Besluit verlopen was op 30 april 1943, doch beweert dat kwestieuze vooruitnemingen de eenmalige premies uitmaken voorzien bij artikel 20 en 21 van het Koninklijk Besluit en die tot de verhoging van het rentecijfer aangewend worden, gezien de tijdelijke bestendige premie enkel dient tot behoud van het vastgesteld rentecijfer;

Overwegende dat deze stelling als gerechtvaardigd voorkomt aan de hand der bepalingen van artikelen 20, 23 en 24 van het Koninklijk Besluit; dat waar de bestendige premie slechts tijdelijk is, er voor de eenmalige premies voorzien door artikel 20 van het Besluit geen tijdsbeperking wordt voorzien;

*Om deze redenen,*

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing wordt gedaan,

Gehoord het grotendeels eensluidend advies van de heer Advocaat-generaal van den Eynde de Rivieren ter openbare zitting gegeven,

Alle andere besluiten van de hand wijzende;

Aanvaardt het beroep, verklaart het ongegrond. Bevestigt derhalve het vonnis waartegen beroep.

Verwijst appellant in de kosten.

---

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

---

## HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 14 juli 1956.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en Axters.

Advocaat-generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs Porta en Boudolf.

### Koop en verkoop. — Strekking van een bedongen vrijwaringstermijn.

*Wanneer bij een verkoop een vrijwaringstermijn is bedongen is hiermede bij overeenkomst de tijd bepaald binnen dewelke een vordering op grond van een koopvernietigend gebrek moet worden ingesteld, terwijl anders art. 1648 B.W. deze tijd onbepaald laat en aan de rechter overlaat hem vast te stellen overeenkomstig de aard van het gebrek en met inachtneming van de gebruiken van de plaats, waar de verkoop gesloten is.*

*Het doel van een vrijwaringsbeding is onder meer de aanvang en de duur van de vrijwaringstijd met zekerheid vast te stellen. Men zou enigszins aan de toepasselijkheid van een vrijwaringsbeding kunnen twijfelen wanneer het koopvernietigend gebrek eerst aan het licht komt nadat de bedongen termijn is verstreken; doch er is geen twijfel mogelijk dat de koper verplicht is de verkoper in rechte in vrijwaring te roepen binnen de bedongen tijd, wanneer het gebrek vóór het verstrijken van de verjaringsstermijn is ontdekt.*

*Wanneer het nummer, dat voorkomt op het onderstel van de verkochte vrachtwagen, verschilt van het in de factuur vermelde nummer, levert zulks geen gebrek in de eigenlijke zin van het woord op, daar het de wagen geenszins ongeschikt maakt voor het gebruik waartoe hij bestemd is; daarenboven kan een verkeerd nummer op het onderstel van een wagen of in de factuur niet als een verborgen gebrek worden beschouwd, daar het gemakkelijk door de koper kan worden vastgesteld.*

Bataille t/Arickx.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Oostende, op 29 maart 1956;

Gezien de akte van beroep tijdig en regelmatig betekend;

Overwegende dat de factuur betreffende de betwiste tweedehandscamion Mack, met Dieselmotor van 6 cylindere, de dagtekening draagt van 13 juli 1955; dat de vrijwaringsbon en het weegbewijs dagtekenen van 14 juli en de technische controol geschiedde op 18 juli; dat derhalve mag aangenomen worden dat de wagen verkocht op 21 april 1955 geleverd werd op 14 juli daaropvolgend;

Overwegende dat, wanneer ter gelegenheid van een verkoop een vrijwaringstijd bedongen wordt, hiermede bij overeenkomst, de tijd bepaald wordt binnen dewelke een vordering wegens koopvernietigend gebrek dient ingesteld, waar anders art. 1648 B.W. deze tijd onbepaald laat en aan de rechter overlaat hem vast te stellen overeenkomstig de aard van het gebrek en de gebruiken van de plaats waar de verkoop geschied is;

Overwegende dat, waar in rechtsleer en rechtspraak onzekerheid heerst nopens de aanvang van de wettelijke vrijwaringstijd, de ene het begin ervan stellend op de dag van de verkoop, de andere op de dag van de levering, nog anderen op de dag van de ontdekking van

het koopvernietigend gebrek (M. Gevers : Les Contrats spéciaux, R.C.J.B. p. 312 n°12), het doel van een vrijwaringsbeding onder meer is de aanvang en de duur van de vrijwaringstijd met zekerheid vast te stellen (De Page : T 4 n° 183 p. 209; Kluydens : T 4 nr 128 bl. 153); dat zo men enigszins aan de toepasselijkheid van een vrijwaringsbeding zou kunnen twijfelen, wanneer het koopvernietigend gebrek slechts aan het licht komt nadat de bedongen termijn verstreken is, geen twijfel mogelijk is dat de koper gehouden is de verkoper in rechte ter vrijwaring te roepen binnen de gestelde tijd, wanneer daarentegen het gebrek voor het verstrijken van de vrijwaringstijd ontdekt wordt;

Overwegende dat in het onderhavig geval het begin van de vrijwaringstijd uitdrukkelijk gesteld werd op de dag van de levering en het einde zes maanden later; dat door de aangetekende brief van 6 oktober 1955 bewezen is dat appellant binnen de vrijwaringstijd ontdekt heeft dat de camion bij het rijden een aanzienlijke hoeveelheid olie verbruikte; dat hij diensten-gevolge verplicht was, krachtens overeenkomst, voor 14 januari 1956 de benoeming van een deskundige aan te vragen om het bestaan en de oorzaak van dit gebrek te doen vaststellen; dat hij de onderhavige vordering slechts heeft ingeleid op tien februari 1956; hetzij vier maand na de ontdekking van het gebrek;

Overwegende dat appellant te vergeefs voorhoudt dat deze laattijdigheid te wijten is aan het feit dat intussen onderhandelingen met geïntimeerde gevoerd werden betreffende dit gebrek; dat deze onderhandelingen niet bewezen zijn, vermits appellant bij aange tekende brieven van 5 november 1955 en 28 januari 1956 blijft aandringen zonder enig antwoord van geïntimeerde; dat appellant tot bewijs van deze onderhandelingen de biljetten overlegt van meerdere telefoongesprekken met geïntimeerde; dat echter al deze gesprekken gevoerd werden in de maanden juli en augustus, wanneer appellant het ingeroepen gebrek nog niet ontdekt had en vermoedelijk de herstellingen betreffen, door geïntimeerde uitgevoerd aan een ander camion Mack voor rekening van appellant, waarvan factuur op 3 augustus 1955;

Overwegende dat appellant zich nog beroept op een tweede koopvernietigend gebrek, dat slechts aan het licht kwam zes maanden na ingebruikstelling van de wagen, hetzij op 18 januari 1956, wanneer de bedongen vrijwaringstijd reeds verstreken was; dat geïntimeerde hem een tarra zou verzekerd hebben van 9.300 kilogram waar de wagen naderhand 10.270 kilogram bleek te wegen;

Overwegende dat bij brief van 21 april 1955 geïntimeerde een totaal gewicht van de geladen camion van 21.500 kilogram gewaarborgd had, maar dat hierbij geen onderscheid gemaakt werd tussen tarra en laadvermogen; dat het echter bewezen is dat appellant reeds vóór de levering kennis had van het feit dat het gewicht van de ledige wagen meer dan 9.300 kilogram bedroeg, vermits hij bij brief van 22 juni 1955 bij geïntimeerde aandrang om, desnoods bij middel van fooien, van het Beheer te bekomen dat het gewicht op 9.200 à 9.300 kilogram zou vastgesteld worden, om zodoende het geoorloofde laadvermogen te vermeerderen; dat moest appellant werkelijk overtuigd geweest zijn dat de ledige wagen slechts 9.300 kilogram woog, dit aandringen geen zin zou hebben; dat, zo het verschil van gewicht tussen de bestelde camion en de geleverde camion als een verborgen gebrek kan beschouwd worden, vooral wanneer het voertuig bestemd is voor het vervoer, dit verborgen karakter van het gebrek in casu ontbreekt, daar de koper het gebrek blijkt gekend te hebben nog voor dat de wagen werd geleverd;

Overwegende dat appellant zich ten slotte beroept op een derde koopvernietigend gebrek, bestaande in het verschil tussen het nummer voorkomend op het onderstel van de camion en het nummer in de factuur vermeld; dat het nummer voorkomend op het onderstel van de wagen inderdaad 2843 D was, terwijl het nummer in de factuur vermeld 4 D 9711 D was; dat geïntimeerde dit verschil verklaart door een vergissing van het Leger waar vandaan de camion afkomstig was; dat, alhoewel deze aangelegenheid aan appellant zekere moeilijkheden van bestuurlijke aard kan berokkend hebben, die geïntimeerde getracht heeft te verhelpen door zijn verklaring van 24 januari 1956, van een eigenlijk gebrek in de ware zin des woords geen spraak is, gezien het nummer de geleverde wagen geenszins ongeschikt maakt tot het gebruik waartoe hij bestemd is (Kluyskens: T. 4 nr 126 bl. 150); dat daarenboven een verkeerd nummer op het onderstel van een wagen of in de factuur niet als een verborgen gebrek kan beschouwd worden daar het gemakkelijk door de koper kan vastgesteld worden;

Overwegende dat uit het bestreden vonnis blijkt dat partijen het debat voor de eerste rechter beperkt hadden tot de kwestie van de ontvankelijkheid van het verzoek om een deskundige; dat bovenstaande beschouwingen aantonen dat de eerste rechter oordeelkundig dit verzoek heeft afgewezen; dat voor het overige de zaak naar de eerste rechter dient teruggezonden:

*Om deze redenen,*

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935;

Alle andere of meeromvattende besluiten als ongegrond verwerpend;

Ontvangt het beroep; verklaart het echter ongegrond; dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis en veroordeelt appellant in de kosten van de aanleg;

Zendt de zaak in voortzetting naar de eerste rechter terug;

## HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 15 oktober 1956.

Voorzitter: M. Van Mallegheem.

Raadsheren: M.M. Santenaire en Buysse.

Advocaat-Generaal: M. Ely.

Advocaten: Mrs De Coster, Van Hille, Eeckhout en Van Bruane.

**Strafvordering. — Niet aflevering van een afschrift in debet van een deskundig verslag. — Geen krenking van de rechten van de verdediging. — Geen reden om de behandeling van de strafzaak uit te stellen.**

*Het verdedigingsrecht is niet gekrenkt door de weigering van de hoofdgriffier van het Hof aan de beklaagden een afschrift in debet van het deskundig verslag in een strafzaak af te leveren, weigering, waardoor beklaagden beweerden niet in staat te zijn hun verdediging naar behoren voor te dragen.*

*Het indienen door de beklaagden bij de Raad van State van een verzoekschrift, strekkende tot nietigverklaring van de beslissing, waarbij de hoofdgriffier van het Hof bovenbedoelde weigering heeft uitgebracht, is geen reden om de behandeling van de strafzaak uit te stellen.*

O.M. en Firma J. en A. Van den Bergh t/ F. en cs.

.....

Overwegende dat het arrest van dit Hof d.d. 11 juli 1956 tegensprakelijk werd verleend waar het het dan gevraagde uitstel van de zaak weigerde en bij verstek voor het overige; dat dit arrest inderdaad uitdrukkelijk overweegt: « dat de beklaagden bij de oproeping der » zaak gezamenlijk besluiten hebben neergelegd en » in termen van pleidooi deze hebben ontwikkeld » waarin zij het Hof om uitstel der zaak verzoeken, » voorhoudende dat de rechten der verdediging ge- » krenkt werden omdat de Hoofdgriffier van dit Hof » geweigerd heeft aan de beklaagden een afschrift » in debet van het deskundig verslag af te geven » waardoor zij niet in staat waren hun verdediging » naar behoren voor te dragen » en « dat, nadat het » Hof beslist had dit incident bij de grond te voegen, » de beklaagden verklaard hebben verstek te laten » gaan en zich verwijderd hebben bij de behandeling » der zaak ten gronde »;

Dat dit alles overigens ook blijkt uit het zittingsblad van 2 juli 1956;

Overwegende dat de drie beklaagden tijdig en regelmatig in verzet zijn gekomen tegen dit arrest van 11 juli 1956; dat dit verzet ontvankelijk is waar het arrest bij verstek was verleend, doch niet ontvankelijk is waar het arrest tegensprekelijk was, zodat hetzelfde als niet bestaande dient beschouwd behalve waar het het uitstel van de zaak weigerde door verwerping van de redenen die de drie verdachten daartoe ter terechtzitting van 2 juli 1956 zowel in hun besluiten als in hun pleidooien hebben doen gelden;

Overwegende dat de drie beklaagden bij de oproeping der zaak ingevolge hun verzet, ter zitting van 17 september 1956 zijn verschenen en gezamenlijk besluiten hebben neergelegd en deze in termen van pleidooi hebben ontwikkeld, waarin zij bij het Hof, en vooraleer hun middelen tot verzet ten gronde te doen gelden, andermaal om uitstel van de zaak verzoeken, nu voorhoudende:

1°) dat de beklaagden, bij rekwist ingediend bij de Raad van State op 18 juli 1956, de vernietiging hebben aangevraagd van de beslissing bij dewelke de heer Hoofdgriffier van het Hof weigert aan de verdachte afschrift in debet van het deskundig verslag van de heer Pauwels af te leveren, weigering waarvan het Hof alhier in het arrest van 11 juli 1956 heeft aangenomen dat zij de rechten der verdediging niet krenkt,

2°) dat de te verwachten beslissing van de Raad van State op de onderhavige strafzaak een weerslag zal hebben, meer bepaald dat, zo de beslissing van de heer Hoofdgriffier wordt vernietigd, daaruit blijken zal dat deze weigering onwettig is en meteen dat zij de rechten van de verdediging krenkt, zodat metterdaad de strafproceduur zou nietig zijn, zodat ook de hangende proceduur vóór de Raad van State een prejudiciële vraag vormt of betreft waardoor dient aangenomen dat deze administratieve proceduur de strafrechterlijke moet schorsen.

Overwegende dat het Hof besliste dit incident bij de grond te voegen waarop de beklaagden zich ten gronde hebben verdedigd;

Overwegende dat de strafrechtsmacht (waar zij, zoals hier, bevoegd is ten aanzien van het misdrijf en de plaats waar het bedreven werd alsook ten aanzien van de personen die ervan worden verdacht), te oordelen heeft nopens al de vragen en geschillen, daarin begrepen deze van burgerlijk recht, die vóór haar,

't zij principaal 't zij incidenteel, in verband met de openbare vordering opgeworpen werden; dat hetzelfde geldt ten aanzien van de burgerlijke vordering waar zij, zoals ter zake, wettelijk, terzelfdertijd en vóór dezelfde rechters als de publieke vordering wordt vervolgd; dat de rechter over de hoofdvordering immers ook rechter is over de exceptie, de bijzaak het lot volgende van de hoofdzaak en de hoofdzaak de bijzaak tot zich trekkende;

Overwegende dat deze stelregel geen uitzonderingen kent tenzij deze die door de wet uitdrukkelijk voorzien worden;

Overwegende dat noch het feit zelf van de aangeklaagde weigering van de heer Hoofdgriffier, noch het geschil nopens de vraag te weten of die weigering al dan niet de rechten der verdediging krenkt voorzien zijn als uitzonderingen op de hierboven aangehaalde stelregel in verband met de omvang van de imperatieve wettelijke zending van de strafrechter ten aanzien van de vóór hem opdagende hoofdggeschillen en tussengeschillen; dat deswege de hier incidenteel opgeworpen excepties geen prejudiciële geschillen zijn die de strafrechtsmacht, vóór alle verdere behandeling, aan de beoordeling van een andere jurisdictie zou moeten overlaten, maar loutere voorafgaandelijke geschillen die de strafrechtsmacht zelf moet oplossen zonder dienaangaande de beslissing van enige andere jurisdictie, ook niet deze van de Raad van State, te moeten inzien of afwachten;

Overwegende dat het gepast voorkomt hier te herhalen dat, waar de wettelijke regeling op de registratie in debet van zekere akten niet medebrengt dat een verdachte daardoor, ten titel van recht der verdediging, in correctionele zaken het recht zou verkrijgen een afschrift in debet te bekomen van een bij het onderzoek uitgebracht deskundig verslag, en waar de rechten van de verdediging van de verdachten ter zake voor het overige allerzijds geëerbiedigd zijn geweest, het dan noch dienend noch afdoende is na te gaan of de heer Hoofdgriffier alhier het afschrift in debet ja dan neen ten onrechte geweigerd heeft; dat immers (waar dit beweerde recht op afschrift in debet van het deskundig verslag, hoe dan ook, niet tot de rechten van verdediging van de gedachten behoort), de weigering tot aflevering van dergelijk afschrift geen rechten van de verdediging van de verdachten kan krenken;

Overwegende trouwens, en dit ten overvloede, dat de te verwachten beslissing van de Raad van State niet eens, van welke aard ze ook weze, de strafzaak zou kunnen beïnvloeden; dat enerzijds inderdaad, zo de Raad van State zich bevoegd acht en de houding van de heer Hoofdgriffier bekrachtigt, deze weigering, niet onwettig zijnde, geen rechten der verdediging zou krenken, wij anderzijds, moest de Raad van State de weigering van de heer Hoofdgriffier onwettig verklaren en vernietigen er dan ook niet de minste weerslag op de strafzaak zou bestaan én voor de op zich zelf voldoende reden dat deze weigering geen rechten der verdediging zou krenken (zie hierboven) én ook voor de eveneens op zich zelf voldoende reden dat dit niet zou wegnemen dat het feit dat de weigering van de heer Hoofdgriffier, bij het sluiten der debatten verworven was en als verworven feit niet zou verdwijnen;

Overwegende dat, voor die redenen, de administratieve procedure voor de Raad van State de onderhavige strafprocedure niet schorst, zodat, waar de zaak voor het overige in staat is om ten gronde beoordeeld te worden, de nieuwe incidentele eis tot uitstel van de zaak dient afgewezen;

.....

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer bis. — 29 mei 1957.

Voorzitter : M. Wildiers.

Advocaten : Mrs W. Van Nieuwenburgh en E. Ooms.

**Huurcontract. — Rechtsstoornis. — Schade. — Uitsluitend verhaal op verhuurder.**

*De huurder die door een derde wordt gestoord in zijn genot en gebruik, heeft uitsluitend op de verhuurder een verhaal wanneer de derde beweert enig recht op het verhuurde te hebben.*

Hens L. t/ Baert Antoine.

Overwegende dat aanlegger, huurder van het onroerend goed gelegen te Antwerpen, Korte Winkelstraat 11, toebehorende aan de Heer Danco, schadevergoeding vordert van verweerder, eigenaar van het huis Korte Winkelstraat 9, omdat deze een koer, welke achter in de Korte Winkelstraat 11, lag, inpalmde; dat aanlegger aldus van een gedeelte der hem toebehorende plaatsen werd beroofd en dat gans het door hem betrokken eigendom van licht en lucht werd afgesneden;

Overwegende dat aanlegger bedragen vordert, welke zijn gezondheid;

Overwegende dat, hoewel aanlegger het tegenovergestelde beweert in zijn besluiten, waar hij art. 1382 B.W.B. inroept, zijn akte van rechtsingang, waardoor het rechterlijk kontrakt werd gesloten, gesteund is op het feit dat hij gestoord werd in zijn genot en dat de litigieuze achterkoer eigendom was van de Heer Danco zijn verhuurder;

Overwegende dat het recht dat aanlegger inroept om rustig van het goed te genieten geput is in de kontraktuele verhouding, welke hem aan zijn verhuurder verbindt;

Overwegende dat de betwistingen nopens het eigendomsrecht tussen de verhuurder en een derde aanlegger niet aanbelangen; dat de vordering, zoals ze ingeleid werd, veronderstelt dat het geschil ontstaan tussen verweerder en de verhuurder van aanlegger ten voordele van deze laatste zou beslecht zijn;

dat het burgerlijk recht in dergelijke zaken twee soorten stoornissen kent : feitelijkheden en rechtsstoornissen; dat het evident is dat de inpalming van de achterkoer door verweerder geen feitelijkheid uitmaakte, vermits hij aanspraak deed op een recht op het verhuurde — (art. 1726 en 1727 B.W.B.); dat zulks blijkt uit heel het geding, dat gevoerd werd tussen verweerder en Danco, waar experten werden aangeduid om titels te onderzoeken en waar Danco, ter gelegenheid van een ondervraging op feiten en vraagpunten, zelfs toegaf aan Baert een voorlopig recht te hebben toegestaan om de toestand te kunnen onderzoeken;

Dat het onverschillig is na te gaan of de aanspraken van verweerder al dan niet gegrond waren en of zij eventueel het voorwerp uitmaakten van een rechtsgeding, waarin aanlegger geïmpliceerd was;

Dat in deze omstandigheden de vraag overeenkomstig art. 1726 en 1727 B.W.B. niet ontvankelijk is, omdat de stoornis haar oorzaak vindt in de rechtsverhoudingen tussen de verhuurder en een derde, die de aanspraak doet gelden (zie De Page IV 619-620; Kluyskens « De Contracten » nr 217 B; Planiol et Ripert « Traité pratique de droit civil français X nr 523;

Aubry et Rau « Cours de Droit civil français V. par. 366 »;

*Om deze redenen,*

De Rechtbank, rechtdoende tegensprekelijk, na erover beraadslaagd te hebben, alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Verklaart de eis niet ontvankelijk;

Wijst aanlegger ervan af met veroordeling tot de kosten.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer. — 27 maart 1957.

Voorzitter: M. Temmerman.

Rechters: MM. Daenens en Soetens.

O.M.: M. Ingels.

### Wetsontduiking. — Schijnhuwelijk. — Bevoegdheid van het O.M.

*Daar deze zgn. « echtgenoten » nooit de bedoeling hebben gehad een levensgemeenschap te stichten, hebben zij het huwelijk van zijn normaal doel afgewend, zodat het hier ongetwijfeld gaat om een schijnhuwelijk.*

*Het openbaar ministerie is bevoegd in burgerlijke zaken ambtshalve op te treden, niet alleen in de door de wet genoemde gevallen, maar ook krachtens art. 46, lid 2, van de wet van 20 april 1810, zo dikwijls de openbare orde in gevaar wordt gebracht.*

*Huwelijk zonder werking verklaard tegenover de Belgische overheid en in België.*

Procureur des Konings te Gent t/ Van Damme en Somers.

Gelet op het vonnis van deze rechtbank en kamer d.d. 17 oktober 1956;

Overwegende dat, hoewel behoorlijk herdaagd, de gedaagde Van Damme steeds geen pleitbezorger heeft gesteld;

Overwegende dat de vordering ertoe strekt te doen verklaren dat het huwelijk tussen beide gedaagden aangegaan op 8 juni 1950 in het registreerbureau van het district Fylde in het Graafschap Lancaster (Engeland), niet tegenstelbaar zal zijn aan de Belgische overheid en in België geen uitwerking zal hebben;

Overwegende dat de verweerster voorhoudt dat, waar er aan alle wettelijk vereiste formaliteiten werd voldaan, het bedoeld huwelijk geldig voltrokken werd zodat, bij gebrek aan uitdrukkelijk voorziene nietigheid, de eisende partij niet ontvankelijk is in haar vordering of dat, ten minste haar stelling faalt en ongegrond voorkomt;

Overwegende dat uit de door de eiser overgelegde bescheiden duidelijk blijkt dat de gedaagden een huwelijk aangingen uitsluitend om aan de verweerster de nationaliteit van de gedaagde — n.l. de Belgische — te bezorgen waardoor het haar mogelijk werd aan de wettelijke voorschriften betreffende het verblijf en de tewerkstelling van vreemdelingen in België te ontsnappen om, op die wijze, ongestoord in ons land bij haar minnaar te kunnen vertoeven;

Overwegende dat de gedaagden trouwens nooit het inzicht hebben gehad om een levensgemeenschap te stichten, doch, wel integendeel, dat de door hen gedane verklaringen aan de gerechtelijke politie te Gent

in onderling verband gebracht met de feitelijke omstandigheden, er ondubbelzinnig op wijzen dat zij bewust en opzettelijk elk samenleven hebben uitgesloten; dat zij, derhalve, het bedoeld huwelijk van zijn, naar Belgisch recht, normaal doel hebben afgewend met het gevolg dat het hier ongetwijfeld gaat om een schijnhuwelijk;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie bevoegd is om in burgerlijke zaken ambtshalve op te treden niet alleen in de door de wet genoemde gevallen, maar ook, ingevolge de bepalingen van art. 46 al. 2 der wet van 20 april 1810, telkens de openbare orde in gevaar wordt gebracht; dat, door een schijnhuwelijk in de evengemelde omstandigheden gesloten, de openbare orde gestoord is (Ber. Gent 25 februari 1956, R.W. 1956-1957, 911 + geciteerde rechtsleer en rechtspraak);

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat de vordering van de eisende partij ontvankelijk is en tevens gegrond voorkomt;

*Op die gronden,*

De rechtbank,

Gelet op de artt. 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Machtigt de verweerster, voor zoveel nodig, om in rechte te staan;

Verleent verstek tegen de gedaagde Van Damme die niet verschijnt;

Rechtdoende, alle andere conclusies van de hand wijzende,

Verklaart de vordering ontvankelijk,

Zegt dat het huwelijk op 8 juni 1950 in het registratiekantoor van het district Fylde in het Graafschap Lancaster (Engeland) aangegaan tussen Van Damme Alfons Petrus Cyriel, van beroep plafonneerder, geboren te Zottegem op 29 augustus 1905 en Somers Ivy, wettelijk gescheiden echtgenote van Ronald Jack Read, van beroep herbergierster, geboren te Liverpool (Engeland) op 13 september 1913, waarvan de vertaling der huwelijksakte overgeschreven werd in de registers der huwelijksakten der stad Gent, over het jaar 1950, op 21 oktober, aktenummer 193, niet tegenstelbaar is aan de Belgische overheid en in België geen uitwerking zal hebben;

Beveelt dat het beschikkend gedeelte van het onderhavig vonnis zal overgeschreven worden in de lopende registers der huwelijksakten van de stad Gent dadelijk na de aflevering van het afschrift er van aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand; voorts, dat melding er van zal gemaakt worden in de rand van de gemelde akte van overschrijving van deze huwelijksakte alsmede in de jaarlijkse en tienjaarlijkse tabellen, onder verwijzing naar het register van het jaar en naar de datum waarop het beschikkend gedeelte van het onderhavig vonnis overgeschreven werd;

Beveelt tevens dat, bij gebeurlijke overschrijving van de bedoelde vertaalde Engelse huwelijksakte in welke gemeente ook van België, melding van het beschikkend gedeelte van dit vonnis ten rande van die overschrijving zal worden gedaan;

Doet verbod aan de bewaarders van de onderwerpelijke akte, op straf als bij de wet bepaald, voortaan nog afschriften of uittreksels van de bedoelde akte af te leveren, tenzij met vermelding van de hierbij bevolen beschikking.

Veroordeelt de beide gedaagden in de kosten behalve deze veroorzaakt door het vonnis van deze rechtbank en kamer d.d. 17 oktober 1956 en de be-

tekening er van die uitsluitend ten laste van de gedaagde Van Damme blijven.

NOOT. — Vgl. het in bovenstaand vonnis aangehaald arrest van het Hof van Beroep te Gent d.d. 25 februari 1956 (R. W. 1956-1957, 911) met noot en in dit nummer het vonnis van de rechtbank van Kortrijk d.d. 17 mei 1957.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

17 mei 1957.

Voorzitter : M. De Necker.

Rechters : MM. Moerenhout en Van de Vijver.

O.M. : M. Vergote.

**Wetsontduiking. — Geen wilsovereenstemming bij het aangaan van het huwelijk. — Nietigverklaring van het huwelijk.**

*Huwelijk in België tussen een vreemde vrouw en een Belg aangegaan met de uitsluitende bedoeling daarvoor aan de vrouw de Belgische nationaliteit te doen verkrijgen, om zodoende de wettelijke bepalingen te ontduiken, die bepaalde bedrijvigheden van vreemdelingen hier te lande beperken of verhinderen door deze afhankelijk te stellen van de voorgaande machtiging van de uitvoerende macht.*

*Daar in casu de vrouw nooit de wil heeft gehad met de man een blijvende huwelijksgemeenschap te stichten, ontbrak de overeenstemmende wil van partijen. Het huwelijk derhalve nietig verklaard.*

Procureur des Konings te Kortrijk t/ Deruyck en Montegnée.

Overwegende dat de vordering strekt tot de nietigverklaring van het huwelijk gesloten vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Rekkem, op 6 april 1955;

Derhalve tot het horen zeggen voor recht dat tweede verweerster niet door huwelijk de Belgische nationaliteit heeft verworven en steeds Franse onderdane is gebleven;

Tot het bevelen van de overschrijving van het beschikkend gedeelte van het uit te spreken vonnis in de lopende registers van de burgerlijke stand der gemeente Rekkem, en van de melding der nietigverklaring ten rande van de huwelijksakte van verweersd d.d. 16 april 1955;

Tot het horen bevelen der melding van het tussen te komen vonnis in de jaarlijkse en tienjaarlijkse tabellen van de registers van de burgerlijke stand van bedoelde gemeente;

Tot het opleggen van het verbod aan de bewaarder van gezegde huwelijksakte, ervan uitgiften of afschriften af te leveren, zonder melding van nietigverklaring;

Overwegende dat eerste verweerder geen pleitbezorger heeft gesteld en dus verstek maakt, dat tweede verweerster verschijnt door avoué Smaghe;

### I. In feite :

Overwegende dat verweersd op 6 april 1955 samen in het huwelijk zijn getreden vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Rekkem;

Overwegende dat tweede verweerster, die vóór haar

huwelijk de Franse nationaliteit bezat door geboorte, bij toepassing van het artikel 4 van het K. B. van 14 december 1932 op het verkrijgen, verliezen en herwinnen der Belgische nationaliteit, deze laatste nationaliteit van rechtswege heeft verworven;

Overwegende dat blijkt uit de gegevens van de bundel dat tweede verweerster van kennelijk slecht zedelijk gedrag was;

Dat zij in Frankrijk het voorwerp is geweest van verscheidene bestuurlijke maatregelen wegens prostitutie, en onder meer in 1941 in een hospitaal te Rijsel werd geïnterneerd, na zich aan prostitutie overgeleverd te hebben met leden van het Duitse bezettingsleger;

Overwegende dat zij in de laatste jaren in België vertoefde, en optrad hetzij als dienstster, hetzij als uitbaatster van drankgelegenheden van verdacht allooi, te Moeskroen en te Kortrijk;

Dat zij bij vonnis van de correctionele rechtbank te Kortrijk, d.d. 27 juni 1955, veroordeeld werd, om als vreemdelinge, en zonder voorafgaandelijke machtiging van de bevoegde bestuurlijke overheid, of buiten de perken van zulke machtiging, in een anders dienst gestaan te hebben als hand- of geestesarbeidster;

Overwegende dat tweede verweerster, eerste verweerder, die zij oppervlakkig kende, en die verbleef in het ouderlingengesticht te Rekkem, bij zich liet ontbieden, in maart 1955, door tussenkomst van de herbergierster Verschuere Marie uit Moeskroen, bij wie zij vroeger wederrechtelijk in dienst geweest was;

Dat zij hem voorstelde met haar in het huwelijk te treden;

Overwegende dat eerste verweerder, om aan het leven in het ouderlingengesticht te ontsnappen en aangelokt door het vooruitzicht een eigen gezin te hebben, daarmede instemde;

Overwegende dat Dhondt Marie, toenmalige werkgeefster van tweede verweerster, haar invloed te dien einde uitoefende;

Overwegende dat het huwelijk voltrokken werd te Rekkem op 6 april 1955;

Overwegende dat volgens tweede verweerster zij het inzicht had in België na haar huwelijk een handel over te nemen, terwijl volgens eerste verweerder en de getuigen van de informatie, dit gedaan werd door de aanstaande echtgenote als een middel om de Belgische nationaliteit te verkrijgen en het huwelijk als een formaliteit werd beschouwd;

Overwegende dat eens het huwelijk gesloten, beide echtgenoten naar de herberg «De Witte Penne» te Kortrijk zijn gegaan waar tweede verweerster haar intrek had genomen;

Dat de echtgenoot er gesmaad en vernederd werd;

Dat van dezelfde avond af hij geen eten ontving, en terwijl de anderen aan tafel waren, hij verplicht werd broodjes te gaan kopen in een beenhouwerij;

Dat de man met zijn vrouw er maar twee nachten samengeslapen heeft, zonder echter geslachtsbetrekkingen te hebben;

Dat hem van de derde dag af de echtelijke kamer door zijn vrouw ontzegd werd, zodat eerste verweerder vertrokken is, alhoewel tweede verweerster beweert dat hij door haar buiten gezet werd wegens herhaalde dronkenschap;

Dat toen de man zich enige dagen later aanbod in «De Witte Penne», zijn vrouw hem zegde dat hij moest doorgaan, terwijl de uitbaatster tegen de vrouw zegde : «Als hij niet voortgaat, gaan we verklaren dat hij zich heeft bezig gehouden met uw minderjarige dochter»;

Dat, enige dagen later terugkerende, de man door de vrouw bedreigd werd met aangifte, en de man dan voor goed vertrokken is;

## II. In rechte :

Overwegende dat eiser zijn vordering steunt op de wetsontduiking, dit is, de toepassing van een wet nastreven in strijd met de bedoeling van de wetgever en met het oogmerk een verboden uitwissel te bereiken;

Dat hij inderdaad laat uitschijnen dat tweede verweerster het huwelijk heeft aangegaan met de uitsluitende bedoeling daardoor de Belgische nationaliteit te verkrijgen, om zodoende te ontsnappen aan de wettelijke beschikkingen die de bepaalde bedrijvigheden van vreemdelingen in den lande beperken of verhinderen door deze afhankelijk te maken van een voorafgaande machtiging van de uitvoerende macht;

Overwegende dat het huwelijk een instelling is waarbij men contractueel toetreedt, dit is door gemeenschappelijke wilssamenloop of vrije overeenstemming der partijen;

Overwegende dat een instelling in een geheel regelen bestaat, vastgelegd door de wetgever of door particulieren, tot voldoening van gemeenschappelijke of private belangen (Capitant, Dict. Jur. bl. 289);

Overwegende dat ter zake, de huwelijksinstelling bestaat in het geheel der regelen waarom de wetgever de huwelijksstaat ingericht heeft, dit is de vereniging van man en vrouw in een levensgemeenschap welke zij niet meer naar goeddunken verbreken kunnen (Planiol. Dr. Civ. T. II bl. 249);

Overwegende dat ten deze blijkbaar tweede verweerster nooit de wil gehad heeft de huwelijksstaat aan te gaan, dit is met eerste verweerder een blijvende huwelijksgemeenschap te stichten;

Dat, onder het scherm van een geveinsd huwelijk, zij alleenlijk het verwerven, door dit middel, van de Belgische nationaliteit heeft beoogd, doel, dat zij, krachtens de beschikkingen van het K.B. van 14 december 1932 op een andere wijze niet kon bereiken;

Overwegende dus, dat ten deze, tweede verweersters' toestemming in het huwelijk volledig afwezig was, maar dat echter geen gesimuleerde of geveinsde overeenkomst tot stand is gekomen, waar de bedoeling van eerste verweerder rechtzinnig was;

Dat alleenlijk de overeenstemmende wil van partijen ontbrak;

Overwegende dat er ter zake geen afwezigheid van toestemming om reden van enig gebrek kan worden aangehaald, maar dat de wil om te huwen bij tweede verweerster totaal afwezig was;

Overwegende dat zij de wettelijke beschikkingen betreffende het te werkstellen van vreemden in België heeft willen ontduiken, door het middel van de beschikkingen betreffende het huwelijk en het verwerven van de Belgische nationaliteit, zonder echter ooit de wil gehad te hebben van de huwelijksstaat aan te gaan;

Dat dit voldoende blijkt uit de handelwijze van tweede verweerster zo vóór als na het huwelijk;

Dat vóór het huwelijk zij zich nooit om haar aanstaande man bekommerde zodanig dat zij, acht dagen vóór haar huwelijk, noch zijn naam, noch zijn adres kende;

Dat na het huwelijk, de dag zelf zij voor haar echtgenoot geen eten gereed maakte, en hem afwezig liet van tafel zodanig dat hij elders broodjes moest gaan kopen;

Dat zij met hem alle geslachtsbetrekkingen weigerde,

de, en na twee dagen alle samenwoonst met haar man weigerde;

Dat toen hij aandrong, zij trachtte haar echtgenoot door alle middelen af te wijderen, inbegrepen de bedreiging hem te beschuldigen van strafrechterlijk beugelde daden;

Overwegende dat gebleken is, dat, eerste verweerder ondervraagd, geen de minste inlichting kon geven betreffende haar woon- of verblijfplaats, en zelf niet wist of zijn vrouw nog in leven was;

Overwegende dat dus de eis gegrond voorkomt;

### Om deze redenen,

De rechtbank,

alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Uitspraak doende tegensprekelijk tegen tweede verweerster en bij verstek tegen eerste verweerder;

Verklaart nietig het huwelijk gesloten vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Rekkem, op 6 april 1955 tussen Deruyck Noël Leonard, geboren te Rekkem, op 23 december 1904, en Montegnée Hélène Emilienne, geboren te Fouquières-lez-Lens (Fr.), de 21 oktober 1921;

Stelt vast dat tweede verweerster de Belgische nationaliteit dus niet verworven heeft en steeds van Franse nationaliteit is gebleven;

Beveelt de overschrijving van het beschikkend gedeelte van onderhavig vonnis in de lopende boeken van de burgerlijke stand van de gemeente Rekkem;

Beveelt de melding van de nietigverklaring van het huwelijk ten rande van de huwelijksakte van verweers d.d. 6 april 1955;

Beveelt de melding van onderhavig vonnis in de jaarlijkse en tienjaarlijkse tabellen van de registers van de burgerlijke stand van de gemeente Rekkem;

Legt verbod op aan de bewaarder van gezegde huwelijksakte ervan uitgiften of afschriften af te leveren, zonder vermelding van de nietigverklaring van het huwelijk.

Veroordeelt verweers tot de kosten.

NOOT. — Vgl. het arrest van het Hof van Beroep te Gent d.d. 25 februari 1956 (R. W. 1956-1957, 911) met noot, en in dit nummer het vonnis van de rechtbank te Gent d.d. 27 maart 1957.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

2e februari 1957.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

**Bevoegdheid van de rechtbank van koophandel. — Onbevoegdheid om kennis te nemen van geschillen omtrent handelshuurovereenkomsten, die niet vallen onder de wet van 30 april 1951.**

*Als uitzonderingsrechtbank moet de rechtbank van koophandel ambtshalve haar volstreckte bevoegdheid onderzoeken.*

*Door de wet van 3 juli 1956 in fine voorziet art. 2 W. v. K., dat daad van koophandel wordt geacht te zijn elke verbintenis van kooplieden, om het even of ze op roerende of op onroerende goederen slaat, tenzij bewezen is, dat zij een oorzaak heeft, die vreemd is aan de koophandel.*

Art. 12 van de wet op de bevoegdheid moet door art. 4 van de wet van 3 juli 1956 als volgt worden gelezen: onder voorbehoud van de bij art. 2, lid 2 of bij een bijzondere bepaling aan de vrederechter toegekende bevoegdheid, nemen de rechtbanken van koophandel kennis van de geschillen, die betrekking hebben op handelingen, die door de wet als daden van koophandel worden beschouwd.

De wetgever heeft niet de bedoeling gehad een ingrijpende verandering te brengen in de bevoegdheid van de vrederechter, die de rechter bij uitnemendheid is inzake huurovereenkomsten.

Zolang geen duidelijke verklaring gevonden wordt in de parlementaire wordingsgeschiedenis van de wet van 3 juli 1956, waaruit volgt, dat de handelshuurovereenkomsten, die niet vallen onder de wet van 30 april 1951, voortaan tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel behoren, bestaat geen reden om door een zekere handige combinatie van art. 2 en art. 4 van de wet van 3 juli 1956 te besluiten tot een zodanige ernstige afwijking van de bevoegdheid van de vrederechter.

N.V. Grote Brouwerijen O. Vander Ghinste t/Stols.

Gezien de daging van 11 januari 1957, waarbij eiseres jegens verweerster de ontbinding ten nadele van deze laatste der huurovereenkomst van 10 juli 1955 betreffende de herberg «Boxing» vordert en de betaling van 4.500 fr. + 2.500 fr. schadevergoeding, met de rechterlijke rente, alsmede de afgifte van een waterbak in roestvrij staal, zoniet de betaling van 1.810 fr., met de rechterlijke rente; kosten van het geding ten laste van verweerster;

#### Feiten.

Verweerster huurde op 10 juli 1955 jegens eiseres de herberg «Boxing» te Kortrijk tegen 750 fr. per maand en verliet, zonder de instemming van eiseres, op einde December 1956 de herberg, een waterbak in roestvrij staal, eigendom van eiseres, medenemend;

Eiseres vraagt de ontbinding van de huur ten laste van verweerster met schadevergoeding;

#### Bevoegdheid.

Overwegende dat de Rechtbank van Koophandel als uitzonderingsrechtbank van ambtswege haar volstreekte bevoegdheid moet onderzoeken;

dat, volgens eiseres, de rechtbank krachtens artikel 2 en 4 der wet van 3 juli bevoegd is, omdat verweerster koopman is en de huurovereenkomst wegens het geringe kadastraal inkomen van het verhuurde goed niet onder de wet van 30 April 1951 valt;

Overwegende dat artikel 2 W.K. door de wet van 3 juli 1956 in fine voorziet dat daad van koophandel wordt vermoed elke verbintenis van kooplieden, om het even of ze op roerende of op onroerende goederen slaat, tenzij bewezen is dat zij een oorzaak heeft die vreemd is aan de koophandel;

dat artikel 12 der wet op de bevoegdheid door artikel 4 der wet van 3 juli 1956 als volgt moet worden gelezen: onder voorbehoud van de bevoegdheid toegekend aan de Vrederechter door artikel 2, 2e lid of bij een bijzondere bepaling, nemen de Rechtbanken van koophandel kennis van de geschillen die betrekking hebben op handelingen die door de wet daden van koophandel worden geacht;

Overwegende dat de wetgever niet de bedoeling had

om een ingrijpende verandering te brengen aan de bevoegdheid van de Vrederechter, die blijkens het verslag namens de commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Van Dievoet (R.W. 1934-'35, 866) de Rechter bij uitnemendheid is in zake huurovereenkomsten, aan wie niet alleen door de wet van 25 maart 1876 het merendeel der huurgeschillen toegewezen werd, maar die bevoegd werd verklaard voor de toepassing der tijdelijke huishuurwetten, der herziening van de handelshuurovereenkomsten, der landpachten en der herziening van de landpachten, die bevoegd is voor de handelshuurovereenkomsten en die dus volgens de wil van de wetgever de Rechter van alle huur- en pachtovereenkomsten is;

Overwegende dat in voormeld verslag beweerd werd dat de Vrederechter veel meer vertrouwd is met alle aangelegenheden in zake huurovereenkomsten dan de magistraten der Rechtbank van Eerste Aanleg;

Overwegende dat deze waarheid a fortiori geldt tegenover de magistraten van onze uitzonderingsrechtbank, die nooit over huur- of pachtovereenkomsten te beslissen hebben;

Overwegende dat, zolang geen duidelijke verklaring in de voorbereidende werken der wet van 3 juli 1956 gevonden wordt, waarbij de handelshuurovereenkomsten die niet vallen onder de wet van 30 april 1951 voortaan tot de bevoegdheid der Rechtbank van koophandel behoren, er geen reden bestaat om door een zekere handige combinatie van artikel 2 en artikel 4 der wet van 3 juli 1956 te besluiten tot een dusdanige ernstige afwijking der bevoegdheid van de Vrederechter;

Overwegende dat artikel 29 der wet van 30 april 1951 veel eerder de plaatselijke bevoegdheid van de Vrederechter afbakt dan de vrederechter tot de bevoegde rechter te proklameren;

dat de vrederechter reeds bevoegd was door artikel 3, 1° der wet op de bevoegdheid, welk artikel voorziet dat de vrederechter bevoegd is voor alle geschillen in zake landpacht en huishuur, veepacht en garfpacht;

dat onder de woorden «huishuur» ook de handelshuizen en ook de handelshuurovereenkomsten begrepen waren;

Overwegende dat de rechtbank dienvolgens onbevoegd is;

#### Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend, Verklaart zich onbevoegd en verwijst eiseres tot de kosten van het geding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

**VREDEGERECHT TE EEKLO**

26 september 1956.

Rechter : M. Lagae.

Advocaten : Mrs Van Ginderachter en Dobbelaere.

**Aansprakelijkheid van de meester voor zijn ondergeschikte. — Wegenhulp.**

*De meester is ook aansprakelijk voor de schadelijke gevolgen van een zeer lichte nalatigheid vanwege zijn ondergeschikte. (art. 1382 en 1384 B.W.)*

Dewulf t/ Lievens en V.Z.W.D. Touring Wegenhulp.

Overwegende dat de vordering er toe strekt de verweerders hoofdelijk te doen veroordelen om aan eiseres te betalen een som van 1.400 fr. met de gerechtelijke interesten en de gedingkosten, als vergoeding voor de door eiseres aan haar voertuig opgelopen schade ten gevolge van het openslaan der motorkap die de eerste verweerder, beweerlijk verzuimde op behoorlijke wijze te sluiten;

Overwegende dat niet wordt betwist dat op gezegde dag en plaats de eerste verweerder een kleine herstelling aan de wagen van eiseres uitvoerde, te dien einde de motorkap had opgeheven en na de herstelling deze kap terug neerliet, noch dat deze motorkap met geweld opensloeg toen de wagen circa 500 meter verder had gereden;

Overwegende dat de verweerders echter opwerpen dat dergelijk incident zich slechts heeft kunnen voordoen omdat het sluitingssysteem van de motorkap een defect vertoonde, nml. omdat de door de autobouwer aangebrachte veiligheidssluiting, die bij onvolledige dichtmaking de kap moest beletten open te gaan in casu ofwel niet meer bestond ofwel niet in orde was, dit ten gevolge van een vroeger ongeval waarbij gans de voorkant van de wagen van eiseres werd ingebeukt;

Dat zij trouwens beweren, dat, na dit ongeval de motorkap reeds een eerste maal opensloeg en de wagen beschadigde;

Dat zij het bewijs van kwestig ongeval en van het eerste openslaan der motorkap leveren door voorlegging van dubbels van de facturen nr 49 en 61 der herstellingen destijds uitgevoerd door de garage Lievens;

Overwegende dat deze omstandigheden niet van aard zijn om de verantwoordelijkheid der verweerders uit te schakelen;

Dat er inderdaad voldoende vermoedens voorhanden zijn dat de eerste verweerder op de hoogte was van het vorig ongeval en van het eerste incident waarvan zoëven werd gewaagd, vermits hij in het bezit kwam van de dubbels der herstellingsfacturen en hij overigens de wagen van de eiseres en al wat hem reeds overkwam zeer goed kende, zodat hij des te meer zorg aan het sluiten van de kap had moeten besteden daar hij wist dat zij reeds eenmaal was opengeslagen;

Overwegende dat zijn verzuim desaangaande weliswaar een zeer lichte nalatigheid is maar dat op het stuk der aquiliaanse verantwoordelijkheid de lichtste fout volstaat om de aansprakelijkheid van hem die ze bedreef in het gedrang te brengen;

Overwegende dat de eerste verweerder als aangestelde in dienst stond van de tweede verweerder toen hij het verzuim beging, en tweede verweerder dienvolgens met de eerste op grond van artikel 1384 burgerlijk wetboek solidair verantwoordelijk is voor al

de schadelijke gevolgen van het feit of verzuim dat de schade veroorzaakte;

Overwegende dat, volgens niet betwist bestek der garage «L'Hirondelle» uit Gent dd. 8-4-1956 de wagen van de eiseres tengevolge van het in geschil zijnde wegincident herstellingen vergt die 950 fr. moeten kosten en twee dagen zullen duren;

Overwegende dat echter geen wachttijd in aanmerking kon komen vermits de wagen tot nu toe niet buiten gebruik werd gesteld en, bij brief dd. 10-4-1956 van de raadsman van eiseres de tweede verweerder verzocht werd zich telefonisch in verbinding te stellen met eiseres, om dag en uur te stellen, voor de expertise der schade, maar deze expertise geen plaats vond, zodat de eiseres geen enkele dag haar voertuig moest derven;

.....

**WERKRECHTERSRAAD TE ANTWERPEN**

12 september 1956

Voorzitter : M. Bloquaux.

Rechtskundig adviseur : M. Speyer.

Advocaten : Mrs Van Scharen en de la Faille d'Huyssse.

**Bevoegdheid van de Werkrechtssraad in zake maatschappelijke zekerheid. — De houder van een dagbladkiosk is bediende.**

*Afgezien van de vraag of artikel 1 van de organieke wet van 9 juli 1926, houdende inrichting van de Werkrechtssraden, geen algemeen karakter heeft en de arbeidsgerechten aldus niet bevoegd zijn voor alle geschillen tussen werkgevers en werknemers, dient te worden opgemerkt, dat de bepalingen inzake maatschappelijke zekerheid een integrerend deel uitmaken van de tussen partijen ontstane overeenkomst van dienstverhuur; er is geen reden deze bepalingen niet op hetzelfde plan te stellen als de gebiedende bepalingen van de wet op de arbeids-overeenkomsten en van die op het bediendencontract. De werkrechtssraad is dus bevoegd.*

*Het feit, dat wegens het niet naleven van sociale verplichtingen eventueel strafvervolgingen zouden kunnen worden ingesteld, belet niet dat de werknemer voor een burgerlijke rechtbank kan dagvaarden, daar een benadeelde steeds de keuze heeft tussen een vordering voor een burgerlijke rechtbank en het zich stellen als burgerlijke partij voor de strafrechter.*

*Het wezen zelf van de werkrechtssraden strekt ertoe partijen zoveel mogelijk door hun gelijken te laten beoordelen : werklieden door werklieden en bedienden door bedienden.*

*De houder van een dagbladkiosk, die meer geestelijke arbeid dan handenarbeid te verrichten heeft, is bediende en niet werkmans.*

Georges t/ N.V. Lecture Générale

Gelet op het tussenvonniss dd. 1 maart 1955 uitgesproken door de Werkliedenkamer van de Werkrechtssraad van Antwerpen, en het tussenvonniss van 5 april 1955;

Gelet op het tussenvonniss dd. 12 oktober 1955 uitgesproken door de Gemengde Kamer van dezelfde Werkrechtssraad, waarbij de zaak met akkoord van beide partijen verzonden werd naar de Bediendenkamer;

Aangezien verweerder thans in betrekkelijk dubbelzinnige schriftelijke en mondelinge besluiten, deze laatste ter zitting genomen, schijnt op te werpen dat de Werkrechtersraad toch niet bevoegd zou zijn omdat de betwisting niet de uitvoering van een dienstcontract zou betreffen, doch het gebrek aan naleving van door de wet *proprio motu* ten gunste van aanlegster opgelegde maatschappelijke verplichtingen;

dat de Werkrechtersraad zijn bevoegdheid van ambtswege dient te onderzoeken;

dat, afgezien van de kwestie te weten of artikel 1 van de organieke wet van 9 juli 1926 houdende inrichting van de Werkrechtersraden geen algemeen karakter heeft en de Arbeidsgerechten aldus niet bevoegd zijn in alle conflicten tussen werkgevers en werknemers, dient gezegd te worden dat de beschikkingen in zake maatschappelijke zekerheid een integrerend deel uitmaken van de tussen partijen ontstane overeenkomst van dienstverhuring en er geen reden is deze beschikkingen niet op hetzelfde plan te stellen als de gebiedende bepalingen van de wet op de arbeidsovereenkomsten en de wet op het bediendencontract; dat de Raad dus wel bevoegd is; dat het feit dat wegens het niet naleven van sociale verplichtingen gebeurlijk strafrechterlijke vervolgingen zouden kunnen ingesteld worden, niet belet dat aanlegster voor een burgerlijke rechtbank kan dagvaarden vermits een benadeelde steeds de keuze heeft tussen een actie voor een burgerlijke rechtbank en de aanstelling als burgerlijke partij voor de strafrechtbank (in werkelijkheid bezit hij zelfs de twee mogelijkheden vermits de spreuk «*una via electa...*» sedert enkele jaren door het Hof van Verbreking in 't gedrang werd gebracht);

Aangezien aanlegster ten gronde vraagt dat zou beslist worden over de door haar ingeleide eis strekkende tot het bekomen van schadevergoeding wegens het niet naleven door verweerster van de wettelijke voorschriften betreffende het pensioen en de verlofvergoedingen; dat zij, spijs zij akkoord was om de zaak naar de bediendenkamer te verzenden, meent als arbeidster te moeten aangezien worden; dat zij haar vraag de zaak naar de Bediendenkamer te verzenden uitlegt door de imperatieve aard van artikel 4, 3° van de reeds genoemde organieke wet van 9 juli 1936; dat zij nochtans, in strijd met een arrest van het Hof van Verbreking van 28 mei 1931 (Pas. I, 173), doch conform aan een vonnis van de Gemengde Kamer van de Werkrechtersraad van Antwerpen dd. 9 juli 1951 (Journal des Tribunaux 1942, blz. 191) van oordeel is dat de wet van 9 juli 1926 niets meer doet dan de competentie van de verschillende kamers van de Werkrechtersraden regelen en aan partijen geenszins verbiedt na de verzending voor de bevoegde kamer, nog te discussiëren omtrent de hoedanigheid van de betrokken werknemer;

Aangezien deze stelling, afgezien van het absoluut en gebiedend karakter van art. 4 van de wet van 9 juli 1926 (zie de belangwekkende critische nota van de heer Raymond Schueller in de Journal des Tribunaux onder het aangehaald vonnis van de Gemengde Kamer van de Werkrechtersraad van Antwerpen) als onlogisch voorkomt vermits het wezen zelf van de Werkrechtersraden ertoe strekt de partijen zoveel mogelijk door hun gelijken te laten beoordeelen; dat de werklieden in de thesis van aanlegster zouden geoordeeld worden door de bedienden en het tegenovergestelde;

Aangezien de regelen van bevoegdheid, zoals zij ingesteld werden door de wet van 9 juli 1926, alleszins niet redeloos en willekeurig opgesteld werden; dat zij minstens beogen dat de bedienden in de mate van het

mogelijke naar de Bediendenkamer zouden verwezen worden en de werklieden naar de Werkliedenkamer; dat deze regelen dus minstens — zoals zekere rechtspraak en rechtsleer het aannemen — (zie Geysen, Les Nouvelles, Droit social, Tome I, N° 26) een vermoeden juris tantum hebben geschapen, vermoeden juris tantum dat in casu door aanlegster alvast niet omvergeworpen wordt dat zij helemaal niet bewijst dat zij eerder arbeidster dan bediende was; dat alles er integendeel op wijst dat zij dient aangezien te worden als een verkoopster die heel wat meer geestelijke arbeid dan materiële handenarbeid uit te oefenen had, zeker evenzeer als een winkeljuffer die nochtans klassiek onder de bedienden wordt gerangschikt;

(Aangezien aanlegster inderdaad volgens het door haar getekend contract, weliswaar onder de leiding en het streng en periodisch toezicht van verweerster, als een ware gerante voor de uitbating van de door haar toevertrouwde kiosk instond en hiervoor persoonlijk verantwoordelijk was; dat zij haar medewerking moest verlenen aan het opstellen door de afgevaardigde van verweerster van allerlei inventarissen en afrekeningen van binnenkomende en uitgaande periodieken, boeken en tevens speciën; dat zij de gelden regelmatig op de postcheckrekening van verweerster moest storten; dat zij de goedkoopste manier moest uitkiezen om onverkochte dagbladen, boeken en andere onverkochte artikelen terug te sturen; dat verder dient onderlijnd te worden dat het aan de man brengen van dag-, week- en maandbladen, van boeken en soortgelijke artikelen zeker geen taak van materiële aard is; dat indien bepaalde cliënten weliswaar zeer regelmatig naar het doorgaans zelfde blad van hun keuze vragen, vele anderen — en wat betreft de boeken en weekbladen — misschien alle personen die cliënt van een kiosk zijn bij hun aankopen niets meer dan lectuur en ontspanning wensen; dat aldus op dit terrein het groot publiek zich — hoe eigenaardig ook — vaak naar de raad van de verkoopster gedraagt; dat het er vanzelfsprekend niet om gaat de waarde van deze raadgevingen te wikkelen en te wegen, maar vast te stellen dat zij zeer normaal en bijna noodzakelijk gegeven worden);

Aangezien een bevestiging hiervan te vinden is in het rondschriften door verweerster op 11 september 1940 aan haar kioskhouders gezonden, rondschriften waarin zij aan deze laatsten vroeg al hun krachten in te zetten om het verkoopcijfer hoger op te drijven; dat op een door verweerster aan haar cliënten verstrekt reclamekaart — door aanlegster voorgebracht — te lezen staat dat hetzij welk boek op bestelling kan geleverd worden en dat de cliënten aangezet worden de laatst gepubliceerde nieuwigheden aan de kioskhouders te vragen;

Dat het verder nog opmerkelijk is dat verweerster, vóór zij haar politiek, tengevolge van zekere rechtspraak van de Hoven van Gent en Luik inzake strafvervolgingen wegens het niet eerbiedigen van de sociale wetgeving, in 1940 meende te moeten wijzigen, haar kioskhouders als bedienden beschouwde en het pensioengeld met goedkeuring van betrokkenen, waaronder aanlegster, op deze basis betaalde; dat zulks ook materialiter door aanlegster werd gedaan;

Aangezien uit de door beide partijen met tegenovergestelde bedoelingen aangehaalde rechtspraak (die, onder uitzondering van een enkel vonnis nl. van de Werkrechtersraad van Beroep te Brussel dd. 1 september 1953 (Tijdschrift voor Sociaal recht en van de Arbeidsgerechten 1954, blz. 186), de volgens deze Werkrechtersraad (zie vonnis van 1 maart 1955) verkeerde mening toegedaan was dat het hier ging om een aannemingsovereenkomst) blijkt dat de kioskhou-

ders zelf van mening zijn dat zij, zo men de thesis van de dienstverhuring aanneemt, bedienden zijn, o.m. wanneer zij de betaling vorderen van een opzegvergoeding wegens verbreking van hun overeenkomst zonder vooropzeg (zie o.m. vonnis van de Werkrechtersraad in Beroep te Brussel dd. 31 maart 1942 inzake Parmentier tegen Bibliothèques des Gares; id. 4 november 1952 inzake Wijckmans tegen dezelfde; Werkrechtersraad in Beroep te Brugge dd. 25 juni 1954 inzake Van Renterghem tegen Algemene Lectuur); dat aanlegster zich zeker niet van haar collega's zal desolidariseren en het zeker niet zou gedaan hebben moest zij zich in hun geval bevonden hebben; dat hetzelfde in de reeds aangehaalde omstandigheden voor de Hoven van Gent en Luik geschiedde (zie Hof van Gent dd. 11 maart 1939 inzake van het Openbaar Ministerie tegen Hubert, en Hof van Luik dd. 24 november 1939 inzake Openbaar Ministerie tegen De Decker en Brandeken) (zie zelf in de fiscale zaken Amant tegen Administratie der Directe Belastingen van Henegouwen, Hof van Beroep te Brussel, 5 april 1954, en Petit Gerard tegen dezelfde, Hof van Beroep te Brussel, 7 april 1954);

Aangezien de kioskhouders, zoals alle bedienden, per maand betaald worden;

Aangezien het bijgevolg de plicht van verweerster was haar sociale verplichtingen tegenover aanlegster, zoals zij het tot in 1940 deed, verder op basis van een bediendenovereenkomst, na te leven; dat de betrokken wetten van 19 juni 1930, 28 juni 1954, 8 juli 1936, 18 februari 1947, 16 juni 1947, 4 maart 1949, 7 juni 1949 en de talrijke uitvoeringsbesluiten deze verplichtingen uitdrukkelijk op de werkgevers gelegd hebben; dat het buitendien verweerster was, die in 1940 het initiatief nam een verandering te brengen aan het tot dan toe in voege zijnde regime van betaling der maatschappelijke bijdragen;

Aangezien elke verplichting om iets te doen zich in geval van wanuitvoering oplost in schadevergoeding (art. 1147 B.W.) hetzij bij equivalent, hetzij na ontbinding van de overeenkomst, toegekend; dat verweerster te vergeefs gewag maakt van een fout die aanlegster zou begaan hebben met zelf niet het initiatief te nemen zich tot de bevoegde instanties te wenden om alle formaliteiten en cotisaties te regelen; dat men, afgezien van het feit dat dit gebaar onnuttig zou geweest zijn daar verweerster voor het invullen van de pleegvormen in ieder nog had moeten tussenkomen en zij zulks, gezien haar sedert 1940 aangenomen houding, zeker niet zou gedaan hebben, niet goed inziet hoe deze voorgewende fout afbreuk zou kunnen doen aan de zojuist beschreven verplichtingen van verweerster; dat aanlegster nooit aan de kwestige sociale voordelen verzaakt heeft;

Aangezien verweerster zich eveneens beroept op de billijkheid omdat, zegt zij, de uitspraken van de Hoven van Gent en Luik, haar zelf in de overtuiging hadden gebracht dat zij echte aannemingsovereenkomsten had afgesloten; dat daargelaten een verder overbodig onderzoek naar de juiste draagwijdte dezer uitspraken, dient gezegd dat de wet, in casu de maatschappelijke wetgeving, de eerste bron van het recht is en dit recht nog andere doeleinden heeft dan het eerbiedwaardig doch zeker, op verre na, niet enig criterium van de billijkheid; dat het recht ook zorgt voor de politieke, economische, sociale, morele, ja zelfs esthetische ordening van de samenleving; dat de wet dient toegepast te worden;

Aangezien de cijfers door aanlegster als schadevergoeding opgegeven voor het geval zij als bediende beschouwd wordt, volgens de schriftelijke besluiten van verweerster niet betwist worden;

*Om deze redenen:*

De Werkrechtersraad van Antwerpen, Bediendenkamer, alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart zich bevoegd,

zegt voor zoveel het nog nodig is dat aanlegster in het kader van het tussenvonnis van 1 maart 1955 en van het vonnis van de Gemengde Kamer van 12 oktober 1955, als bediende moet aangezien worden;

veroordeelt verweerster om aan aanlegster de som te betalen van 11.536 frank met de gerechtelijke intresten en tot een zesde der kosten, echter tot het geheel der kosten van uitvoering;

Wijst aanlegster af van het overige van haar eis en verwijst ze tot de overige 5/6 der kosten.

NOOT. — Het in bovenstaand vonnis (tweede alinea) aangehaalde tussenvonnis dd. 1 maart 1955 is verschenen in het R.W. 1955-1956, 418.

## BOEKBESPREKING

**Bibliographie der geschriften van Prof. Mr E. M. Meijers.** Samengesteld door Prof. Mr R. Feenstra, Prof. Mr H. F. W. D. Fischer, Mej. Mr M. E. Blok en Mr F. B. J. Wubbe. — Universitaire Pers Leiden, Leiden, 1957, 345 p.

Naast de drie delen « Verzamelde Privaatrechterlijke Opstellen » van Mr E.M. Meijers en het eerste deel van de « Etudes d'Histoire du Droit », die reeds uitgegeven werden door de Universitaire Pers te Leiden, heeft thans deze uitgeverij een bibliographie gepubliceerd der geschriften van deze zo zeer betreurde geleerde.

Deze bibliographie, die een lijvig boekdeel beslaat, doet pas in haar volle omvang de veelzijdigheid en de ontzaglijke wetenschappelijke kennis van Prof. Meijers uitschijnen.

Het werk wordt voorafgegaan door een levensbericht van Prof. Meijers van de hand van Prof. Cleveringa. Het is de tekst waarmede Prof. Cleveringa zijn grote collega herdacht in de schoot der Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, een merkwaardig stuk vol ingehouden emotie, waarin een beeld wordt geschetst van hetgeen Meijers te betekenen heeft gehad voor de Nederlandse wetenschap.

Deze betekenis kan niet hoog genoeg aangeschreven worden en de auteur onderlijnt dat wij pas slechts nu sedert zijn verscheiden werkelijk de uitzonderlijke grootheid van Meijers kunnen beseffen.

Na deze voorrede wordt een lange reeks necrologieën vermeld waardoor in heel de wereld hulde gebracht werd aan de nagedachtenis van Prof. Meijers bij zijn overlijden.

Hierop volgt dan de eigenlijke bibliographie der geschriften die door Meijers werden gepubliceerd. Eerst de werken over de rechtsgeschiedenis en daarna deze betreffende het geldende recht. Boeken, studies, artikelen, recenties worden achtereenvolgens vermeld en het geheel van deze wetenschappelijke productie is werkelijk overweldigend.

Een afzonderlijk gedeelte van het werk is gewijd aan de annotaties, antwoorden op rechtsvragen en onderschriften onder arresten van de Hoge Raad van de hand van Meijers. Deze noten zijn er met honderden en de bibliographie duidt telkens zeer beknopt het voorwerp aan waarop de noot betrekking had. In het

geheel komt men aldus tot 1907 nummers en nog zijn er verschillende bijkomstige geschriften die verwaarloosd zijn geworden.

Deze bibliographie is de beste hulde die kon gebracht worden aan de nagedachtenis van Prof. Meijers. Zij geeft een blijvende betekenis aan zovele geschriften van zijn hand die minder gekend waren en die nu zeer gemakkelijk zullen kunnen teruggevonden worden.

In het boek zijn nog een paar opstellen verschenen die niet in de « Verzamelde Privaatrechtelijke Opstellen » waren gepubliceerd geworden.

René Victor.

## BIBLIOGRAPHIE

### Nederland

*Braam A. van.* — Ambtenaren en bureaucratie in Nederland. Ingeleid door J.P. Kruijt. — Zeist, W. de Haan.

*Gohres H.A. en L.J.M. de Jonge.* — De belastingprocedure. (Wet administratieve rechtspraak in belastingzaken). — Amsterdam, FED.

*Grinten W.C.L. van der.* — Arbeidsovereenkomstenrecht. 7e dr. — Alphen aan den Rijn.

*Jaspers K.* — De atoombom en de toekomst van de mens. Een radiovoordracht. — Amsterdam, Van Ditmar.

*Sikkes P. en Zadel.* — Beknopt leerboek voor het gemeenterecht. 9e dr. — Alphen aan den Rijn, N. Samsom.

### Frankrijk

*Adam H.* — Les Etablissements publics internationaux. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.

*Bourdoncle R.* — Fonction publique et liberté d'opinion en droit positif français. — Libr. gén. dr. et jur.

*Bouyeron R.* — Memento d'audience. — Libr. Dalloz.

*Burdeau G.* — Traité de science politique. T. VII et dernier. — Libr. gén. dr. et jur.

*Champion J.* — Les régimes matrimoniaux et les contrats de mariage. — Delmas.

*Déage P. et Magnet M.* — Le vin et le droit. — La Journée vinicole (Montpellier).

*Fontette F. de* — Recherches sur la pratique de la vente immobilière dans la région parisienne au Moyen âge. — Libr. gén. dr. et jur.

*Glaser S.* — Infraction internationale. Ses éléments constitutifs et ses aspects juridiques. — Libr. gén. dr. et jur.

*Godschot G.* — Les Constitutions du Proche et du Moyen Orient. — Sirey.

*Hamilton A., Jay J. et Madison G.* — Le Fédéraliste. — Libr. gén. dr. et jur.

*Jacquemart D.* — Le Conseil d'Etat, juge de Cassation. — Libr. gén. dr. et jur.

*Kalmar Dr J., Eynard J.* — Le Procès des vaccinations obligatoires. — Grenoble, Chez les auteurs.

*Koechlin H.* — La Responsabilité de l'Etat en dehors des contrats de l'an VIII à 1873. — Libr. gén. dr. et jur.

*Lemeunier F.* — Pourquoi et comment constituer une S.A.R.L. — Delmas.

*Lemeunier F.* — Pourquoi et comment constituer une société anonyme. — Delmas.

*Lemeunier F.* — Pourquoi et comment constituer une société en nom collectif. — Delmas.

*Martine E.* — L'Option entre la responsabilité contractuelle et la responsabilité délictuelle. — Libr. gén. dr. et jur.

*Retail L.* — Fusions de sociétés. Etude financière et fiscale. — Sirey.

*Rodière R.* (Sous la direct. de) — Etudes de droit

fluvial. Etudes de droit commercial. — Libr. Dalloz.

*Rozier J.* — Code du vin. — Libr. techniques.

*Senn J.P.* — Les Sociétés d'investissement en droit français et comparé. — Libr. gén. dr. et jur.

*Trasbot A. et Loussouarn Y.* — Donations et testaments. T.V. du Traité pratique de droit civil français de Marcel Planiol et Georges Ripert. — Libr. gén. dr. et jur.

*Voulet J.* — La Rupture du contrat de travail. — Delmas.

### Zwitserland

*Bättig E.* — Die Wirkungen des Zwangsvollstreckungsverbotes unter Ehegatten auf die Forderungsabtretung. — Winterthur, Schellenberg, 1957.

*Brunner E.* — Das schweizerische Patentregister. — Zürich, Juris-Verlag, 1957.

*Greminger H.* — Die Genfer Abkommen von 1923 und 1927 über die internationale private Schiedsgerichtsbarkeit. — Winterthur, Keller 1957.

*Neidhart B.* — Schweizerisches Strafgesetzbuch. — Zürich, Orell Füssli, 1957.

*Pilloud C.* — Les réserves aux Conventions de Genève de 1949. — Genève, Comité internat. de la Croix-Rouge, 1957.

*Schaub B.* — Die Aufsicht des Bundes über die Kantone. — Aarau, Sauerländer, 1957.

*Schindler J.* — Die Arrestaufhebung nach Art. 279 SchKG. — Zürich, Juris-Verlag 1957.

*Spälti P.* — Die Sabotage und die Verletzung vertraglicher Leistungspflichten. — Winterthur, Schellenberg 1957.

### Oostenrijk

*Eberstaller G.* — Die Rechtsstellung der deutschsprachigen Minderheit in Italien. — Wien, 1957.

*Stadtmüller H.* — Die Abtrennung der Gebiete Eupen-Malmedy vom Deutschen Reiche durch den Versailler Friedensvertrag. — Wien 1957.

*Stanzl G.* — Wechsel-, Scheck- und sonstiges Wertpapierrecht. — Graz, Böhlau, 1957.

### Duitsland

*Anders P.* — Deutsches Fischereirecht. — Lübeck, Verl. f. Polizeil. Fachschrifftrum Schmidt-Römhild, 1957.

*Bühler O.* — Grundriss des Steuerrechts. 3. Aufl. Beil. — Wiesbaden, Gabler, 1957.

*Capelle K.* — Handelsrecht. — Ein Studienbuch, 5. erg. Aufl. — München, Beck, 1957.

*Carlsson O.* — Jugendstrafvollzug in Californien. California Youth Authority. — Bonn, Röhrscheid, 1957.

*Hueck A.* — Recht der Wertpapiere. 7. durchges. Aufl. 25-29. Tsd. — Berlin, Vahlen, 1957.

*Kix F. u. H. Kollecker.* — Die Wechselreiterei unter besonderer Berücksichtigung ihrer kriminalistischen Aufklärung. — Hamburg, Verl. Dt Polizei, 1957.

*J. v. Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen.* Hrsg. von Günther Beitzke, Hans Berg u. a. 11. neuarb. Aufl. Bd 1. — Berlin, Schweitzer, 1954.

*Mangoldt H. von.* — Das Bonner Grundgesetz. (Bearb.) von Fr. Klein. 2., neubearb. u. Aufl. Bd 1. — Berlin, Vahlen, 1955-57.

*Meikel G.* — Grundbuchrecht. — Berlin, Schweitzer, 1955-57.

*Meitz W.* — Versammlungswesen, Vereinsrecht, Verfassungsschutz. 2. Aufl. — Lübeck, Verl. f. polizeil. Fachschrifftrum Schmidt-Römhild, 1957.

- Molitor E.* — Schuldrecht. — München, Beck, 1957.  
*Rehfeldt B.* — Wertpapierrecht. — München, Beck, 1957.  
*Reinhardt R. u. W. König.* — Richter und Rechtsfindung. — München, Beck, 1957.  
*Schlegelberger F.* — Das Recht der Gegenwart. — Berlin, Vahlen, 1957.  
*Schmitt K. H.* — Handelsbilanz und Steuerbilanz der offenen Handelsgesellschaft. — Berlin, Vahlen, 1957.  
*Peters H.* — Handbuch der Krankenversicherung. — Stuttgart, Kohlhammer, 1956-57.  
*Schwanke R.* — Die Bearbeitung von Verkehrsunfällen. — Hamburg, Verl. Dt. Polizei, 1957.  
*Strobl H.* — Handbuch des Gewerberechts. — Hamburg, Verl. Dt. Polizei, 1957.  
*Xanke G.* — Lexikon strassenverkehrsrechtlicher Entscheidungen. — Berlin, E. Schmidt.

## BALIELEVEN

### Vlaamse Conferentie bij de Balie van het Hof van Beroep te Gent

Op zaterdag, 26 oktober l.l., had de plechtige openingszitting plaats van de Vlaamse Conferentie bij de Balie van het Hof van Beroep te Gent. De assisenzaal was rijkelijk gevuld en zeer talrijke hoge magistraten van het Hof van Cassatie, van het Hof van Beroep, van het Parket-Generaal, van de Rechtbanken van eerste aanleg en van koophandel waren aanwezig.

De deken van de Hoge Raad der Nederlanden, Mr Brauw, en een delegatie der balie van Parijs onder leiding van Mr Geranton, lid van de Raad der Orde, vereerden de conferentie met hun tegenwoordigheid. Ook talrijke afgevaardigden van de zusterconferenties waren aanwezig.

Mr Jan Ronse, voorzitter van de Vlaamse Conferentie, heette in een voortreffelijke rede de aanwezigen welkom en bracht een bijzonder hulde aan de Heer Van Winckel, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, die dit jaar wegens de leeftijdsgrens voor het laatst in zijn hoedanigheid van Eerste Voorzitter de plechtige zitting kon bijwonen.

Mr Ronse stelde dan Mr Gerard Moyaert voor, die de openingsrede zou uitspreken.

De redenaar had als titel voor zijn rede gekozen « Bezinning ». Deze enigszins enigmatische titel bleek spoedig te bedoelen de bezinning van de advocaat, die na een zeker aantal jaren balie in zichzelf zijn belevenissen in de advocatuur overpeinst en zich afvraagt welk het nut geweest is van de taak die hij in de beginne met zoveel enthousiasme had opgenomen.

Het dient onderlijnd te worden dat de rede van Mr Moyaert werkelijk merkwaardig was. Zij krioelde van fijne opmerkingen en diepe overdenkingen. Zij was in de hoogste mate origineel en mag stellig gelden als een van de beste openingsredevoeringen die in de laatste jaren in onze Vlaamse Conferenties en pleitgenootschappen werden uitgesproken.

Daar de tekst van deze rede in tegenwoordig nummer verschijnt zullen onze lezers zichzelf rekenschap kunnen geven van de hoge kwaliteiten die eigen zijn aan het werk van Mr Moyaert, dat van blijvende betekenis is niet alleen als een stuk voortreffelijke welsprekendheid, maar tevens als een van de fijnste en de meest diepgaande ontledingen van de psychologie van de advocaat.

De Heer Stafhouder R. Derijcke bracht aan spreker de gepaste hulde en ook zijn rede wordt in het tegenwoordig nummer afgedrukt.

Deze merkwaardige dag werd besloten door een

gezellig banket in het St Jorishof, waar de Voorzitter, Mr Ronse, de verschillende redevoeringen, die gehouden werden, op geestige wijze commenteerde.

Het was een prachtige feestdag voor de Vlaamse Conferentie.

## TIJDSCHRIFTEN

**Omnilegie** : n° 9 - september 1957 :  
Wetgeving.

**Advocatenblad** : n° 8 - 15 oktober 1957 :

Mr R. A. Vos, In memoriam Mr M. Levie. — Mr P. W. van Doorne, Vijf jaren advocatenwet. — Mr J. R. Voûte, Steun voor Manuel João Palma Carlos. — Mr N. J. Cursus te Royaumont. — Mr D. J. Veegens, Juridisch Varia. — Mr J. Th. Vermeulen, Les Anonymes de Groningue. — Mr F. Le Coultre, De vraagpunten op de jaarvergadering. — Mr E. von Saher, De advocaat als getuige naar Amerikaans recht.

**Arbitrale Rechtspraak** : n° 442 - oktober 1957 :  
Rechtspraak.

**Nederlands Juristenblad** : afl. 35 - 19 oktober 1957 :  
Mr M. V. Polak, De rechtspraak van het Westduitse constitutionele hof betreffende de strijd tussen bondswet en grondwet. — Mr J. F. B. Rutgers, Art. 89 B.W. afl. 36 - 26 oktober 1957 :

Dr Benno Stokvis, De parlementaire lotgevallen van het Ontwerp van Wet op de Geneesmiddelen-voorziening. — Dr A. M. C. Schellen, De jurist, de arts en het vraagstuk van de Artificiële Inseminatie. — Mr A. W. J. van Vrijberghe de Coningh, Mr J. L. L. Wery treedt af als Vice-President van het Haagse Gerechtshof. — Mr J. A. Scheuring, Vereenvoudiging van de gratis-admissie-procedure.

**Weekblad voor Privatrecht, Notaris-amt en Registratie** : n° 4510 - 26 oktober 1957 :

Mr J. Brunt, Enige opmerkingen omtrent schadevergoeding voor de inkomstenbelasting (I). — S. Pasma, De gedragslijnen.

**Revue critique de jurisprudence belge** : 1957 - 3e trimestre :

Noot onder Cass, 21 dec. 1956 door A. J. Mast (Bepaling van een burgerlijk recht). — Noot onder Gent, 25 febr. 1956 door M. P. Graulich (Huwelijk - Nietigheid). — Noot onder Cass, 17 mei 1957 door R. Vander Elst (Wettenconflicten - Ongeval in de vreemde door een Belg veroorzaakt). — Overzicht der rechtspraak betreffende Faillissementen en Concordaten door René Piret.

**Journal des Tribunaux** : n° 4166 - 27 octobre 1957 :  
R. Hayoit de Termicourt, Dol et faute lourde en matière d'inexécution des contrats. — Jurisprudence.

**Revue de Droit Familial** : n° 3 - 1957 :  
Législation. — Jurisprudence.

**Revue Générale des Assurances et des Responsabilités** : n° 7 - 1957 :

M. André-Albert Gillieaux, Le casse-tête des carrefours des places publiques et des esplanades à circulation canalisée.

**Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation** : 34e cahier - 19 octobre 1957 :

R. Savatier, Une direction de recherches pour l'enseignement du droit privé : Rendre conscientes les métamorphoses que cache la continuité des textes.

**Juris Classeur Périodique. - La semaine juridique** :  
n° 43 - 23 octobre 1957 :

J. Granier, Quelques réflexions sur l'action civile.